

**Busójárás Mohácson – Mennyit ér felkerülni
Az emberiség szellemi kulturális örökségének
reprezentatív listájára?**

**Busó festivities in Mohács - How much is it worth
being on the Representative List of the Intangible
Cultural Heritage of Humanity?**

Jelige: ICE 448

Lezárás dátuma: 2014. április 21.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. UNESCO	4
2.1. Bemutató.....	4
2.2. Az UNESCO programjai.....	6
2.2.1. Világörökség	6
2.2.2. Világemlékezet.....	6
2.2.3. Ember és Bioszféra.....	7
2.2.4. Társult Iskolák Projekthálózat.....	7
2.2.5. Békehírnökök és Jószolgálati nagykövetek	8
3. A Szellemi kulturális világörökség.....	8
3.1. Fogalmak, program célja.....	8
3.2. Embléma	9
3.3. Finanszírozás	10
3.4. A listára való felkerülés módja, kritériumai	12
3.5. A jelentkezés folyamata	12
4. Magyar elemek Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listáján	13
4.1. A matyó népművészet – egy hagyományos közösség hímzőskultúrája.....	13
4.2. Solymászat, mint élő emberi örökség	14
4.3. Táncháztanulmány, mint a szellemi kulturális örökség átörökítésének magyar modellje	14
5. Busójárás Mohácson – maszkos farsangvégi télűző szokás	16
5.1. Története	16
5.2. A busójárás napjainkban	17
5.3. Mohács látnivalói	18
6. Primer kutatás eredményeinek értékelése	20
6.1. Hipotézisek felállítása	20
6.2. Kérdőív eredményének bemutatása	20
6.3. Összegzés.....	24
7. Szálláshelyek Mohácson és környékén	25
8. Mohács megközelítése	27
8.1. Autóval.....	27
8.1.1. Pécs irányából	27
8.1.2. Budapest irányából	28
8.2. Tömegközlekedési eszközzel	29
8.2.1. Pécs irányából	29
8.2.2. Budapest irányából	30
8.3. Összegzés.....	30
9. A dél-dunántúli régió turizmusa	30
9.1. Pécs	32
9.1.1. Régió-és településmarketing – elméleti alapok	32
9.1.2. Pécs és a városmarketing	33
9.2. Összegzés.....	35
10. Befejezés	36
11. Irodalomjegyzék.....	38
12. Mellékletek	41
1.számú melléklet: Mohácsi busójárás programja	41
2.számú melléklet: Kérdőív.....	45
3.számú melléklet: Interjú Hegedűs Emesével	46
4.számú melléklet: Interjú Kovácsné Bokor Erikával	47
5.számú melléklet: Térkép a busójárás helyszíneiről	48
6.számú melléklet: Mohácsi busójárás időpontjai.....	49
7.számú melléklet: Pécs kereskedelmi szálláshelyeire vonatkozó adatok	50
8.számú melléklet: Pécs: Integrált Városfejlesztési Stratégia – 2.2.2.5 Turizmus bemutatása	51
9.számú melléklet: Pécs Integrált Városfejlesztési Stratégia – 3.2.1.3 A város turisztikai potenciáljának erősítése, elsősorban a kulturális értékekre alapozva	54

1. Bevezetés

Baranya megyében található Mohács városa, amely Magyarországon egyedülként tudhat magáénak egy olyan népszokást, amiről sokan hallottak, de igazán csak kevesen ismerik. A mohácsi busójárás 2009-ben került fel Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára, ami azt a lehetőséget is magában hordozza, hogy az esemény híre könnyebben eljuthat a Magyarországra látogató külföldi turistákhoz.

Dolgozatunk célja az, hogy megvizsgáljuk, hogy 2009 óta népszerűbbé vált-e a busójárás a hazai és külföldi turisták körében az UNESCO védelmének köszönhetően. Arra a kérdésre is választ keresünk, hogy a dél-dunántúli régió az országba látogató turisták mekkora hányadát vonzza. Azt is vizsgáljuk, hogy jól kihasználják-e az UNESCO nevét és védelmét a mohácsi busójárás népszerűsítése érdekében, hiszen egy, az UNESCO nevére épülő marketingstratégia kulcsfontosságú lehet a magyar kultúráról keveset tudók számára.

A téma aktualitása szerintünk abból adódik, hogy a mohácsi busójárás immár 5 éve megtalálható Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listáján, így valós képet kapunk arról, hogy mennyit ér az UNESCO támogatása.

TDK dolgozatunkhoz szekunder és primer kutatásokat folytattunk. A szekunder kutatás során a témát elméleti alapokra helyeztük. Szakirodalmak, internetes oldalak és saját tudásunk segítségével mutattuk be az UNESCO-t és Szellemi Kulturális Örökség programját, valamint a mohácsi busójárást is.

A primer kutatásunk első felében interjút készítettünk Kovácsné Bokor Erikával, Mohács alpolgármesterével és Hegedűs Emesével, a busójárás egyik szervezőjével.

A primer kutatás másik egységét egy standard interjú képezte. 2014 márciusában és áprilisában online kérdőíves felmérést készítettünk. A felmérés nem reprezentatív mintán alapult, kvantitatív módszer alapján készült. A kérdőívet 400 fő töltötte ki, a fő hangsúlyt a válaszadók életkorára fektettük. A kutatás eredményeit diagramok segítségével mutattuk be. A két interjú és a kérdőív értékelésére egy fejezetet szántunk.

Dolgozatunk végén összegeztük a leírtakat, kiemeltük a felmerülő problémákat, és ezekre megoldási javaslatokat kínáltunk.

2. Az UNESCO

Dolgozatunk elején az UNESCO általános bemutatását követően írunk az UNESCO főbb, magyar vonatkozással rendelkező programjairól.

2.1. Bemutató

Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetét 1945. november 16-án alapították Londonban az e célból megrendezett nemzetközi értekezleten Alkotmányának aláírásával.¹

Irányító testületét 193 állam, igazgatótanácsát 58 tag alkotja. A szervezet központja Párizsban található, azonban regionális oktatási irodákat is működtet Bangkokban, Bejrútban, Dakarban és Santiago de Chilében. Mintegy 3800 UNESCO-társaság, -központ és -klub támogatja, de kapcsolatban áll különféle alapítványokkal és oktatási intézményekkel is.²

Magyarország 1948. szeptember 14-én vált az UNESCO tagjává.³

Főigazgatója Irina Bokova, akinek szavai tökéletesen meghatározzák az UNESCO szellemiségét: „We are living in a new age of limits -in terms of material resources, in terms of the planet. This calls for greater investment in the most powerful renewable energy we have, that is human ingenuity.”⁴ Szavai a következőképpen fordíthatók magyarra: Jelenleg a korlátok egy új korszakát éljük -ami az anyagi forrásokat és a bolygót illeti. Ez nagyobb mértékű beruházásért kiált a leginkább megújuló energiában, amit birtokolunk, ez pedig nem más, mint az emberi találékonyság.

A szervezet általános célja, hogy megteremtse a párbeszédet a különféle civilizációk, kultúrák és népcsoportok között, a mindenki által fontosnak tartott értékek tiszteletben tartása mellett, hiszen globálisan csak így módon teremthető meg a fenntartható fejlődés az emberi

¹ <http://www.unesco.hu/unesco-www-unesco-org/alkotmany/unesco-alkotmánya> „Az UNESCO alkotmánya” 2014.03.24. 12:30

² Dr. Gömbös Ervin [szerk.] (2013): Alapvető tények az ENSZ-ről. Magyar ENSZ Társaság. Budapest 2014.03.24. 12:40

³ <http://www.unesco.hu/unesco-www-unesco-org/rovid-osszefoglalo-unesco> „UNESCO” 2014. 04. 10. 17:20

⁴ <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/director-general/> „Director-General Irina Bokova” 2014.03.24. 12:48

jogok, a kölcsönös tisztelet megadása és a szegénység visszaszorításának területén, melyek mindegyike fontos részét képezi az UNESCO különféle programjainak.⁵

A programok az alábbi specifikus célokra koncentrálnak:

- Minőségi oktatás elérhetővé tétele mindenki számára, és élethosszig tartó tanulás.
- Tudomány, valamint a tudományos eredmények mobilizálása, továbbá egységes politika kialakítása a fenntartható fejlődés globális megteremtéséhez.
- Választ találni a felmerülő szociális és etikai kihívásokra.
- Védelembe venni a kulturális sokszínűséget, az interkulturális párbeszédet és a békét.
- Tudás alapú társadalmak kiépítése az információn és a kommunikáción keresztül.⁶

A fent említett célok tükrében a szervezet tevékenysége során az alábbi területekre koncentrálnak:

- Afrika
- Klímaváltozás
- Béke és erőszakmentesség
- Civilizációk közti párbeszéd
- Oktatás a fenntartható fejlődés érdekében
- Nemek közötti egyenlőség
- HIV és AIDS
- Belső menekültek
- Válaszok konfliktus- és katasztrófa helyzetekre
- Tudományos oktatás
- Fiatalok
- Biodiverzitás kezdeményezés
- Kis, fejlődő szigetállamok
- Információs és kommunikációs technológia az oktatásban
- Előretétekintés és stratégiai tervezés⁷

⁵ <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/introducing-unesco/> „Introducing UNESCO: what we are” 2014.03.24. 13:12

⁶ <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/introducing-unesco/> „Introducing UNESCO: what we are” 2014.03.24 13:22

⁷ <http://www.unesco.org/new/en/unesco/themes/> „UNESCO” 2014.03.24 13:38

2.2.Az UNESCO programjai

Az UNESCO céljai elérése érdekében és szlogenjéhez hűen fennállása óta számos világhírű projektet indított el. Dolgozatunk ezen részében azokat a programokat szeretnénk röviden bemutatni, melyek Magyarországon is ismertté váltak, rendelkeznek magyar vonatkozásokkal.

2.2.1. Világörökség

A Világörökség programot az 1972. november 16-án aláírt a Világ Kulturális és Természeti Örökségének Védelméről szóló UNESCO egyezmény hozta létre. Az egyezményt eddig 189 tagország ratifikálta.⁸ „A csatlakozással a részes államok elismerik, hogy az országuk területén található, a Világörökség Jegyzékbe felvett helyek - a nemzeti szuverenitás és tulajdonjog megsértése nélkül - a világörökség részét képezik. Az Egyezményhez Magyarország 1985-ben csatlakozott és Törvényerejű rendelet formájában jogrendjébe építette. 2011-ben pedig elfogadásra került a LXXVII. törvény a világörökségről.”⁹ Magyarországon 8 világörökségi helyszín található:

- Budapest - Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út
- Hollókő ófalu és környezete
- Az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai
- Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete
- Hortobágyi Nemzeti Park- a Puszta
- Pécs (Sopiana) ókeresztény temetője
- Fertő / Neusiedlersee kultúrtáj
- Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj¹⁰

2.2.2. Világemlékezet

A természeti kincsek és kulturális örökségek mellett a szellemi örökségek védelmére is nagy hangsúlyt fektet az UNESCO. A Világemlékezet programot 1992-ben azzal a céllal indították el, hogy a világ archívum, könyvtári gyűjtemény és dokumentum örökségét, melyek könnyen megsemmisülhetnek, megőrizték. A tagállamok javaslatai alapján a szervezet a

⁸ <http://www.unesco.hu/kultura/vilagorokseg-www> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24 13:43

⁹ u.a.

¹⁰ <http://www.vilagorokseg.hu/portal/helyszinek.php> „Magyar helyszínek” 2014. 04. 05. 19:64

kritériumoknak megfelelő elemeket felveszi a listára, így azok könnyen megismerhetővé válnak az egész világ számára. A Világemlékezet Listán jelenleg 6 magyar elem szerepel:

- Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában őrzött Kőrösi Csoma Sándor Archívum,
- Bolyai János Appendix című műve,
- Tabula Hungariae - Lázár térképe,
- Bibliotheca Corviniana,
- Tihanyi Kálmán 1926. március 20-án benyújtott szabadalmi kérelme „Radioskop” címen,
- Semmelweis felfedezése a gyermekágyi lázról és aszeptikus prevenció bevezetéséről.¹¹

2.2.3. Ember és Bioszféra

Az 1970-es évekre egyre nagyobb figyelmet igénylő környezetvédelem is egy UNESCO projekt középpontjába került. A kutatóprogramot az „1972. június 5-én, a Stockholmban tartott, "Ember és bioszféra" címet viselő ENSZ környezetvédelmi világkonferencián szentesítették a résztvevő országok, valamint ezt a napot határozatukban a nemzetközi környezetvédelem világnapjává nyilvánították.”¹² Magyarország tagja a 2013-2017 közötti időszakban az Ember és Bioszféra programot irányító kormányközi bizottságnak.¹³

2.2.4. Társult Iskolák Projekthálózat

A Társult Iskolák Projekthálózatot 1953-ban azzal a céllal hozták létre, hogy az UNESCO által fontosnak tartott értékeket iskolai keretek között megismerhessék a fiatalok. „Napjainkra 180 ország mintegy 9000 oktatási intézménye csatlakozott a nemzetközi hálózathoz, amelynek tagjai nem különleges vagy kivételezett intézmények, hanem olyan iskolák, amelyek vállalják, hogy mindennapi munkájuk keretében fokozott figyelmet fordítanak a tanulók nemzetközi érdeklődésére és a fenntartható fejlődés iránti érzékenységre, továbbá a

¹¹ <http://www.unesco.hu/unesco-vilagemlekezet> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24. 13:52

¹² <http://www.unesco.hu/termesettudomany/ember-bioszfera-program> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24. 13:57

¹³ <http://www.unesco.hu/termesettudomany/magyar-sikerek-unesco> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24. 14:01

békés együttélésre törekvésre és a kultúrák közötti párbeszéd elősegítésére.”¹⁴ A 2012/2013-as tanévben 11 magyar iskola vett részt a programban.

2.2.5. Békehírnökök és jószolgálati nagykövetek

„Színészek, művészek, futballisták és teniszezők, tornászok, tervezők, zeneszerzők, balett-táncosok, úrhajósok, vállalkozók, tudósok, írók, énekesek, filozófusok, manökenek és más tehetséges és jószívű nők és férfiak a világ minden részéből”¹⁵ kölcsönzik nevüket és közismertségüket az ENSZ-nek és szakosított intézményeinek. A 13 békehírnök és több mint 200 jószolgálati nagykövet folyamatos nyilvános szereplésével, humanitárius munkájával próbálja felhívni a figyelmet az általa képviselt szervezetekre.¹⁶ Az UNICEF Magyar Bizottságának jószolgálati nagykövete volt Halász Judit és Presser Gábor, Kovács Ágnes pedig az UNICEF sportnagyköveteként tevékenykedett.

3. A szellemi kulturális világörökség

3.1.Fogalmak, program célja

Mit is jelent a szellemi kulturális örökség? Elsőre egyszerűnek tűnik a válasz a kérdésre, de amikor meg is kell fogalmaznunk, akkor máris kisebb-nagyobb nehézségekkel találjuk szemben magunkat. Ha a kifejezést két szóra bontjuk, akkor rögtön két ösvényen indulhatunk el. A kultúra magában foglal mindent, ami jellemző egy adott népcsoportra. Gondoljunk az öltözködésre, étkezésre és a kultúra láthatatlan elemeire, például az erkölcsi szabályokra. Az örökség utalhat szellemi vagy tárgyi dolgokra, melyekben egy közös vonás fedezhető fel, magukban hordozzák a múlt ismertető jeleit így meghatározva a jelent és a jövőt. Ha a két definícióból megpróbálunk egyet csinálni, akkor arra a következtetésre jutunk, hogy a szellemi kulturális örökség olyan szokásokat, hagyományokat, eszméket jelent, melyeket elődeinktől örököltünk, meghatározzák, hogy kik vagyunk és felelősségünk, hogy megőrizzük őket az utókor számára.

Miért is olyan fontos a szellemi kulturális örökségeink védelme? Természetükből adódóan ezen dolgok nem kézzel foghatóak. Írhatnánk azt, hogy meg lehet tanítani a fiatal nemzedékeket hímezni vagy bárki megismerheti a solymászat jellemzőit, de a hozzájuk

¹⁴ <http://www.unesco.hu/nevelesugy/tarsult-iskolak> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24. 14:04

¹⁵ Dr. Gömbös Ervin [szerk.] (2010): Alapvető tények az ENSZ-ről, Magyar ENSZ Társaság, Budapest, 67. oldal 2014.03.24. 12:40

¹⁶ u.a.

kapcsolódó életérzés nem tanítható. Ezért van szükség szellemi kulturális örökségeink védelmére, mert bár hatalmas szerepük van kulturális identitásunk kialakulásában, mégis könnyen feledésbe merülhetnek.

Erdősi Péter és Sonkoly Gábor szavai írják le legjobban, hogy a mai világban mit is képvisel a kulturális örökség kifejezés: „Mozgalomnak tűnik, ipara van, és elhomályosítja terminológiai határait. Az anyagi javaktól a szellemi érték felé tart: már-már az is elképzelhető, hogy a teljes kultúrtörténeti hagyomány az örökség fogalmának hatáskörébe terelődjék.”¹⁷

A program célja a „szájhagyomány útján terjedő tradíciók és kifejezések, az előadóművészetek, társadalmi gyakorlatok, rituálék és népszokások, valamint a hagyományos népművészetek”¹⁸ védelme. Az UNESCO Közgyűlésének 32. ülészeke alatt 2003. október 17-én fogadták el a tagállamok azt az egyezményt, mely létrehozta a Szellemi kulturális örökség projektet. „Magyarországon az Egyezmény 2006-ban lépett hatályba.”¹⁹ Az Egyezmény alapján két listára jelölhetők szellemi kulturális örökségeink:

- Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listája (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity)
- A sürgős védelmet igénylő szellemi kulturális örökség listája (List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding)²⁰

3.2.Embléma

Úgy gondoljuk, hogy minden szervezetnek, programnak szüksége van egy jól megtervezett logóra, amely nem csak reklámként szolgál, hanem segít beazonosítani a szervezet és a program célját. A szellemi kulturális örökség projekt logója egy nyílt, nemzetközi verseny eredményeként született meg. A beérkezett pályázatok elbírálását egy bizottság végezte, melynek munkáját egy speciális, direkt erre a célra létrehozott albizottság is segítette. Az elnöki pozíciót a francia Chérif Khaznadar töltötte be, a referens pedig a bolíviai Eduardo Barrios volt. A pályázatra nevezhettek egyaránt amatőr és hivatásos grafikusok, művészek és

¹⁷ Erdősi Péter – Sonkoly Gábor (2005): A kultúra melankóliája, Világosság című folyóirat, Tudástársadalom Alapítvány 75. oldal 2014.03.28. 14:15

¹⁸ <http://www.unesco.hu/kultura/szellemi-kulturalis/szellemi-kulturalis> „Kultúra” 2014. 04. 10. 18:32

¹⁹ u.a.

²⁰ u.a.

a tagállamok szellemi tulajdonjogi kategóriában indult pályázói. Minden pályázó egy logó fekete-fehér és színes verziójával nevezhetett.²¹

A győztes egy horvát művész, Dragutin Dado Kovačević által tervezett logó lett. Dragutin Dado Kovačević így indokolta az embléma formáját: „A kezdettől fogva tudtam, hogy absztraktnak kell lennie. A szimbolikus nem egyezik meg a megfoghatatlannal. Tehát a 3 alapvető alakzattal – a kör, a négyzet és a háromszög – kezdtem, és az az ötletem támadt, hogy egy képregény buborékot rajzolok, melyben mind a három motívum szerepel, egységbe zárva a történetet. A rajz egy kézmozdulattal kezdődött és végződött. Így, mindenféle megszakítás nélkül – kihangsúlyozva a minimalista módszert – a háromszögből négyzet lesz, a négyzetből kör, ami egy buborékot formál.”²² A tervező azt is elárulta, hogy a lógó csak véletlenül hasonlít a latin et, azaz @ jelre, de ezt a megközelítést nem akarja a háttérbe szorítani, mert „kiemeli a kapcsolatot a tradicionális stílus – melyre a folytonos vonal utal - és a modern stílus - melyet a @ jel szimbolizál - között, és így teljesen kötődik a témához: örökség a modern korban.”²³ A logó kizárólag az UNESCO emblémájával együtt és engedélyével használható.

Forrás: <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00399> „Patronage”

2014. 04. 05. 19:58

1. kép: Az UNESCO és a Szellemi Kulturális Örökség emblémája

3.3.Finanszírozás

A szellemi kulturális örökség különféle programjainak, projektjeinek és egyéb hozzá kötődő tevékenységeknek a finanszírozására az UNESCO egy külön pénzügyi alapot hozott létre. A

²¹ <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00135> „Competition for the design of an emblem of the Convention” 2014.03.28. 14:53

²² <http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00447-EN.pdf> 2014. 03.28. „The Intangible Heritage Messenger” 2014.03.28. 14:59

²³ u.a.

pénzösszegek elosztása során különös figyelmet kapnak a lista azon elemei, melyek sürgősen védelemre szorulnak, illetve a készletek beszerzése, előkészítése.²⁴

Ezen kívül különféle partnerek és támogatók is segítik az UNESCO tevékenységét a szellemi kulturális örökség megőrzésének céljából:

- regionális központok: technikai segítséget és egyéb szolgáltatásokat nyújtanak a tagállamoknak. Jelenleg nyolc ilyen központ működik Algériában, Brazíliában, Bulgáriában, Kínában, Iránban, Japánban, Peruban, valamint a Koreai Köztársaságban.²⁵
- média: segít tudatosítani a szellemi kulturális örökség fontosságát, továbbá felhívja a figyelmet a társadalmi kohézióban és a fenntartható fejlődésben betöltött szerepére.
 - Asahi Shimbun: Japán egyik legismertebb napilapjának kiadója 2008-ban írt alá egy 5 éves együttműködési szerződést az UNESCO-val. Kérdőíveket készített, cikkeket publikált, valamint szemináriumokat, kiállításokat is szervezett a szellemi kulturális örökség népszerűsítése érdekében.
 - Dong-A: A Koreai Köztársaság vezető hírlapja, 2010-ben írt alá egy egyéves partnerségi megállapodást az UNESCO-val. Ez alatt az egy év alatt különféle cikkeket, riportokat közöltek a szellemi kulturális örökség témájában angol, japán és kínai nyelven egyaránt, valamint fényképeket és audiovizuális anyagokat is elérhetővé tettek.²⁶
- múzeumok: A múzeumokkal való partnerség elérhetővé teszi a múzeumlátogatók és a tudósközösség számára egy válogatást a nevezett elemekből tanácskozás céljából, továbbá fényképeket és audiovizuális anyagokat. Az első csatlakozó a párizsi Quai Branly múzeum volt.²⁷

²⁴ <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00013> „Intangible Cultural Heritage” 2014.03.28. 13:39

²⁵ u.a.

²⁶ u.a.

²⁷ u.a.

<http://www.quaibranly.fr/fr/documentation/les-dossiers-numeriques-de-l-unesco.html> „Musée du Quai Branly”

3.4.A listára való felkerülés módja, kritériumai

A listára való felkerülés kritériumait és a jelentkezés folyamatát 2010-ben vizsgálta felül, és frissítette az UNESCO közgyűlése. Ennek alapján a listára kerülésnek a következő kritériumai vannak:

- Az elem kulturális örökséget képez az UNESCO egyezményének második cikke alapján.
- Az elem felvétele hozzájárul a szellemi kulturális örökség jelentőségének tudatosításához, ismertségének biztosításához, valamint támogatja a párbeszédet, amely visszatükrözi a kulturális sokszínűséget az egész világon és bizonyítja az emberi kreativitást.
- Az elem megóvását és támogatását célzó védelmi intézkedések alaposan kidolgozottak.
- Az elem jelölése a közösség, csoport és érintett egyének legszélesebb részvételével történik, azok szabad, előzetes és tájékozott hozzájárulásával.
- Az elem részét képezi egy szellemi kulturális örökségi „leltárnak”, amely az adott állam kormányának fennhatóságába tartozik, az UNESCO egyezményének tizenegyedik és tizenkettedik cikke alapján.²⁸

3.5.A jelentkezés folyamata

- 1. szakasz – Előkészítés és kérelem benyújtása
 - 1. év március 31. – Határidő, amikorra a nevezéseknek be kell érkezniük a titkárságra. A határidő letelte után beérkező nevezések a következő ciklusba kerülnek.
 - 1. év június 30. – A nevezések titkárság általi feldolgozásának határideje, beleértve a regisztrációt és az átvétel visszaigazolását. Ha egy nevezést hiányosnak találnak, felkérlik az adott állam kormányát a nevezés kiegészítésére.
 - 1. év szeptember 30. – A hiányzó információk beküldésének határideje. Azon nevezések, amelyek továbbra is hiányosak maradnak, visszaküldésre kerülnek a nevező államoknak, hogy a következő nevezési időszakra egészítsék ki azt.

²⁸ <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00173#timetable-and-procedure-for-inscription>
„Intangible Cultural Heritage” 2014.03.28. 14:18

- 2. szakasz – Értékelés
 - 1. év decemberétől a 2. év májusáig – A nevezések értékelése a kisegítő testület által.
 - 2. év áprilisától júniusig – Végző értékelés a kisegítő testület által.
 - Négy héttel a Bizottság ülését megelőzően – A titkárság közvetíti a beszámolókat az értékelésről a Bizottság tagjainak. A nevezéseket és a beszámolókat on-line is elérhetővé teszik a nevező államok számára.
- 3. szakasz – Vizsgálat
 - A Bizottság megvizsgálja a nevezéseket és meghozza döntését.²⁹

4. Magyar elemek Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listáján

Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listáján a mohácsi busójáráson kívül három magyar elem szerepel: „A matyó népművészet-egy hagyományos közösség hímzéskultúrája”, „Solymászat, mint élő emberi örökség”, valamint a „Táncház módszer, mint a szellemi kulturális örökség átörökítésének magyar modellje”.³⁰

4.1.A matyó népművészet-egy hagyományos közösség hímzéskultúrája:

A matyóság Mezőkövesd városának és környékének magyar lakossága. „A matyó örökséget meghatározza a matyó néprajzi csoport ma is élő, hagyományos kultúrája: jellegzetes stílusa, színes népművészete, egyedi viselete, valamint erős katolikus vallásossággal átszőtt kulturális identitása.” E népművészet fő jellemzői között említhető a virágos, térkitöltő hímzés, amely a 19. században alakult ki, és főként díszítő funkciójú és használati textileken alkalmazzák. A virágminták, főleg a matyórózsaként ismert motívum más tevékenységekben, különösképpen a bútorfestésben is kiemelkedő szerephez jut. Ez a jellegzetes hímzésstílus a népviselet egyik fő díszítőelemét is jelenti, melyet napjainkban hagyományörző alkalmakkor és a matyó közösség bemutatása során viselnek. Ilyen alkalmak többek között a helyi templom búcsúja, a húsvéti locsolás, vagy akár a matyó lakodalmas is. A matyó néprajzi csoport népművészete és viselete karakterisztikus, az idők során országosan is ismertté, sőt világhírévé vált. Az örökség megóvását, fennmaradását és népszerűbbé tételét több helyi civil szervezet, valamint

²⁹ u.a.

³⁰ <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00311&topic=mp&cp=HU> „Intangible Cultural Heritage” 2014.03.26 09:48

a városi Matyó Múzeum is segíti, melyeknek több száz tagja van. A matyó népművészet 2012-ben került fel az UNESCO listájára.³¹

4.2.Solymászat, mint élő emberi örökség:

A solymászat a madarak kiképzésének és tartásának gyakorlatát jelenti, melynek létfontosságú eleme a hagyományos természeti környezetben történő zsákmányszerzés. E hagyományunk eredeti célja a táplálkozás biztosítása volt, napjainkban azonban a közösségi összetartozás és a részvétel kerültek előtérbe, nem pedig a létfenntartás. „A solymászok erős kapcsolatot és lelki köteleket alakítanak ki madaraikkal, mely elkötelezettséget feltételez a tenyésztés, az idomítás, a gondozás és a reptetés terén.” A solymászat hagyománya továbböröklődik szervezett képzések, vagy családi körben történő tanulás révén. Annak ellenére, hogy a solymászok nem egy és ugyanazon közösséghez tartoznak, mégis közös értékeket képviselnek, „úgy mint a madarak gondozásának, kiképzésének módszere, felszerelések használata és a madárhoz való kötődés kialakításának folyamata”. Ez a sokszínű hagyomány a kultúra több fontos elemét is felöleli, magában hordozza, mint például az eszközöket, öltözetet, kellékeket, ételeket és művészi ábrázolást is. Fennmaradását a Magyar Solymász Egyesület segíti vadászatok, konferenciák, solymásztalálkozók és madármustrák révén. Ez a különleges örökségünk szintén 2012-ben került fel az UNESCO listájára Ausztriával karöltve, olyan országokhoz csatlakozva a hagyomány képviselőit illetően, mint az Egyesült Arab Emírátsok, Belgium, Csehország, Franciaország, Koreai Köztársaság, Mongólia, Marokkó, Katar, Szaúd-Arábia, Spanyolország, valamint a Szíriai Arab Köztársaság.³²

4.3.Tánc ház módszer, mint a szellemi kulturális örökség átörökítésének magyar modellje:

A tánc ház módszer lényegében egy mozgalom, amely az 1970-es években bontakozott ki. Közösségi-, művelődési-, szórakozási lehetőséget kínál több területet ötvözve (pl. népköltészet, tánc, zene, szokás stb.). „A folklórkutatás, oktatás, közművelődés és művészi tevékenységek együttműködéséből, a szellemi kulturális örökség értékeinek közvetítésére jött létre”. Elemeinek forrásai a helyi közösségek élő gyakorlata, valamint az archív források, szoros együttműködésben a tudósokkal, kutatókkal. „Az élő helyi kultúrát más kulturális

³¹ http://www.szellemitorokseg.hu/index.php?menu=hirek&h_id=224 „Szellemi Kulturális Örökség Magyarországon” 2014.03.26 10:04

³² u.a.

közegbe emeli, akár regionális, nemzeti vagy nemzetközi szinten, ezért megújulásra képes.” A kulturális örökség védelmére kifejlesztett módszertana könnyen adaptálható, ezért nemzetközi szinten is használatos. Közösségi élményt jelent, közösséget teremt, aktív részvételt követel. A résztvevők a gyakorlatban tapasztalhatják meg a kulturális örökséget, hagyományokat, így az beépül a tudatukba, mindennapjaikba, ezáltal maguk is a kultúra hordozói, továbbörökítői lesznek. A mozgalom nyitott, alulról szerveződő, bárki számára hozzáférhető. A mai napig önfenntartó. 2011-ben került fel az UNESCO listájára.³³

A továbbiakban a mohácsi busójárás kerül részletes bemutatásra, mert véleményünk szerint a listán szereplő négy elem közül Magyarország számára a busójárás hordozza magában a legtöbb lehetőséget. Egy teljes héten át tartó esemény, amely sokszínű télűző programmal és felvonulásokkal várja az érdeklődőket, így a külföldi turisták számára szintén vonzó látványosságként szolgálhat. Míg a listán szereplő másik három elem szintén kultúránk fontos részét képezi, a magyar turizmus számára mégsem jelentenek akkora lehetőséget, mint a busójárás, hiszen néhány óra, vagy maximum egy-két nap alatt megtekinthető eseményekről van szó, melyek talán hatékonyabb turistavonzó képességgel bírnának, ha egy nagy programsorozat vagy fesztivál részét képeznék és látogatásuk szervezett keretek között történne. Ebből következően tehát elmondható, hogy a busójárás foglalja magában a legtöbb potenciált arra vonatkozóan, hogy a külföldről érkezők megismerhessék a magyar kultúra egy szeletét. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy ez a potenciál maradéktalanul kihasználásra is kerülne. A továbbiakban interjúkon, kérdőíves felmérésen és statisztikai adatokon keresztül mutatjuk be a program tényleges népszerűségével kapcsolatos ellentmondásokat, a kutatásunk során általunk tapasztalt pozitívumokat és kisebb hiányosságokat, valamint azt, hogy a szervezők mennyire használják jól, avagy rosszul az UNESCO védelmét.

³³ <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/kulturaert-felelos-allamtitkarsag/hirek/kovetendo-a-magyar-pelda> „Emberi Erőforrások Minisztériuma, Kultúráért Felelős Államtitkárság” 2014.03.26. 11:03

5. Busójárás Mohácson – maszkos farsangvégi télűző szokás

5.1.Története

A busójárás a sokácok – bunyevác, bosnyák és horvát törzsek leszármazottai³⁴ – hagyományos népszokása. „Idejét a tavaszi napfordulót követő első holdtölte határozza meg.” Korábban Farsangvasárnaptól Húshagyókeddig tartott. Más népek hiedelemvilágában is fellelhető, a varázsló ünnepek családjába tartozik, melynek tárgya a termékenység, a tavaszköszöntés, és az oltalmazás. Több tekintetben párhuzam vonható közte és a riói illetve velencei karnevál, továbbá az afrikai népek szokásai között, ami jól tükrözi sokszínűségét.³⁵

Eredetéről legendák is születtek, melyek közül a legelterjedtebb az, amely a busójárást a törökűzéshez köti. „E monda szerint a Mohács-szigeti mocsárvilágba menekült őslakos sokácok megelégtelve a rabigát, ijesztő álarcokba öltözve, maguk készítette zajkeltő eszközökkel, az éj leple alatt csónakokkal átkelve a Dunán, kizavarták a törököket Mohácsról”. Ennek azonban szinte semmilyen történeti alapja sincs, ugyanis a sokácok betelepítése Mohácsra csak a törökök kiűzése után tíz évvel kezdődött meg. Sokkal nagyobb a valószínűsége annak, hogy a sokácok eredeti hazájukból hozták magukkal ezt a népszokást, mely az idők folyamán hazánkban alakult ki és nyerte el mai formáját. Megjelenéséről az első adatok a XVIII. század végéről származnak.³⁶

A busók öltözete tökéletesen megőrizte eredeti jellemzőit: „szőrével kifordított rövid bunda, szalmával kitömött gatyá, amelyre színes, gyapjúból kötött cifra harisnyát húztak, lábukon bocskort viseltek.” A bundát marhakötéllel vagy övvel fogták össze, melyre aztán egy marhakolompot akasztottak. Kezükből soktollú, fából készült buzogány, vagy kereplő volt. Az öltözködés tekintetében leglényegesebb, elmaradhatatlan elem azonban az álarc, amit hagyományosan fűzfából faragtak és állatvérral festettek, továbbá egy birkabőrscuklya is díszítette.³⁷

³⁴ <https://sites.google.com/site/busoalarc/httpssitesgooglecomsitebusoalarcbusojarassokacok/sokacok>
„Busójárás Poklade” 2014.03.31. 9:27

³⁵ <http://www.mohacsibusojaras.hu/?b=2> „A mohácsi busójárás hivatalos oldala” 2014.03.31. 09:38

³⁶ u.a.

³⁷ u.a.

Forrás: www.mohacsibusojaras.hu 2014. 04. 05. 19:07

2. kép: Tradicionális busó maszk és öltözet

A felvonulás során a busókat az úgynevezett jankelék kísérték, akik az utca népét, főként azonban a gyermekeket igyekeztek távol tartani a busóktól. „Hamuval, liszttel, ma már csak ronggyal vagy fűrészporral töltött zsákjukkal püfölik a csúfolódó gyerekhadat. A lefátyolozott arcú nőket és a lakodalmass viseletbe öltözött férfiakat, továbbá a karneváli jelmezű alakokat maskarának nevezik Mohácson”.³⁸

Régen e jellegzetes hagyomány során a busók házról-házra jártak, hogy kifejezzék jókívánságaikat, mindeközben varázslatokat végeztek. Ezt követően rendszerint ételt és italt kaptak cserébe a lakosságtól.³⁹

5.2.A busójárás napjainkban

A XXI. századra a mohácsi busójárás sokat veszített az eredeti hagyományaiból, ugyanakkor látványosság szempontjából rengeteg elemmel gazdagodott. A mai felvonulás, csakúgy, mint ez eredeti, a Kóló térről indul. „A beöltözött busók, jankelék itt gyülekeznek, itt találkoznak a Dunán csónakokkal átkelt busók az ágyús, az ördöggerekes, a szekeres, a kürtös, a teknős és más busó csoportokkal”. A busóágyú eldördülését követően a csoportok a város főterére vonulnak, ahol szabad farsangolás kezdődik. Ezután hatalmas zajt keltve ünnepelnek a Duna

³⁸ <http://www.mohacsibusojaras.hu/?b=2> „A mohácsi busójárás hivatalos oldala” 2014.03.31. 09:38

³⁹ u.a.

partján, illetve a környező utcákban. Este a főtéren lévő óriási máglya körül táncolnak. Ezzel zárul a Farsangvasárnap. A program azonban kedden is folytatódik egy jellegzetes eseménnyel, vagyis a hideg évszakot jelképező koporsó elégetésével, ami a tél elbúcsúztatását és a tavasz köszöntését egyaránt jelképezi.⁴⁰

A sokszínű programból kiemelkedik a farsangi felvonulás, a busójárási eszközök bemutatója, a busó táncház, a Területi Német népdal-éneklési Verseny, a „Maszkok és kiegészítők” bemutató, a különféle népviseletek bemutatói, a népművészeti és kézműves vásár, koncertek, a gyermekeknek szóló előadások, a nemzetiségi néptáncműsor, a busók csónakos átkelése a Dunán, a busófelvonulás, a farsangi koporsó vízrebocsátása, a máglyagyújtás, a tánc a busókkal, valamint a koporsóégetés is.⁴¹ Az idei évi busójárás részletes programja, és a legfőbb helyszíneket mutató térkép megtalálható a mellékletben.

5.3. Mohács látnivalói

Busóház

Mohács számára nagy lehetőséget jelent busójárás, de figyelembe kell venni, hogy ez egy minden évben megrendezésre kerülő, 7 napnál nem hosszabb rendezvény. Rövidségéből adódóan nem tud annyi turistát vonzani, hogy vendégéjszakák számát vagy a környékre látogató turisták számát látványosan megemelje. A busójárás végeztével azonban nem múlik el annak turistacsalogató varázsa. A Busóház, mely nem csak a busójárás ideje alatt áll nyitva a turisták előtt, az év többi részében is bepillantást enged a maszkos télűző szokás világába. A 100-120 négyzetméteres terembe lépő látogatót egyből egy 20 bábuból álló busócsoport fogadja. „A vasvázra szerelt, kitömött, ember nagyságú figurák között három sokác leány is található és a menet fölé magasodva boszorkányruhában Mata, a híres jankela-vezér alakja tekint le népére és a szemlélőkre. A helyiség hátsó falára a téli Dunát ábrázoló freskót festett Szigeti Szabó János helyi képzőművész.”⁴² A freskó azt a legendát próbálja feleleveníteni, hogy a törököket a busók a folyón keresztül űzték ki a városból. A látogatók megtekinthetik a néhány éve balesetveszély miatt forgalomból kivont, a második mohácsi csatából megmaradt busó ágyút is.⁴³ „Körben a terem falain különböző használati eszközök, mai alkotók

⁴⁰ u.a.

⁴¹ <http://www.mohacsibusojaras.hu/?c=1&dn=1> „A mohácsi busójárás hivatalos oldala” Busójárás 2014 programja

⁴² <http://www.mohacs.hu/hu/info/latnivalok/muzeumok-kiallitasok/busohaz.html> „Busóház” 2014. 04. 04.

13:40

⁴³ u.a

feketekerámia tárgyai és busóálarcai, fényképek, népviseleti ruhadarabok egészítik ki a szabálytalan tárlatot.”⁴⁴

Forrás: <http://buso.uw.hu/magyar.htm> PÁN öröksége: a busó 2014. 04. 07. 12:48

3. kép: A bábuk és az ágyú a Busóházban

Mohács városában a tavasztól őszig tartó időszakban más látnivaló is várja a turistákat:

- Kanizsai Dorottya Múzeum, Kiállítás és Látványtár
- Malomtörténeti kiállítás a Vízimalomban
- Fogadalmi Emléktemplom
- Szerb Ortodox Templom
- Püspök Templom
- Duna-Dráva Nemzeti Park
- Duna-parti sétány – Kolbe sétány⁴⁵

⁴⁴ u.a.

⁴⁵ <http://www.mohacs.hu/hu/info/latnivalok/index.html> „Látnivalók” 2014. 04. 05. 18:59

6. Primer kutatás eredményinek értékelése

Ebben a fejezetben a primer kutatást megelőző feltételezések megfogalmazást, a kutatás formáját és eredményeit mutatjuk be.

6.1.Feltételezések megfogalmazása

A kérdőív elkészítése és kitöltőkhöz való eljuttatása előtt fontosnak tartottuk azon feltételezések megfogalmazását, melyeket igazolni, vagy cáfolni szerettünk volna. A kutatás elején az alábbi 3 feltételezésünk volt:

Feltételezés 1	Feltételezés 2	Feltételezés 3
A fiatalok többsége még nem járt a mohácsi busójáráson.	A kitöltők közül kevesen fogják tudni, hogy pontosan hány magyar elem szerepel Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listáján.	A kitöltők szerint az ország szellemi kulturális örökségeinek ismerete többé-kevésbé fontos.

Forrás: Saját szerkesztés, 2014

1. táblázat: Feltételezések felállítása

6.2.Kérdőív eredményeinek bemutatása

A primer kutatás módszerei közül a standard interjú írásos formáját választottuk. Az általunk elkészített kérdőívet⁴⁶ az Internet segítségével juttattuk el a 400 megkérdezettekhez. Eredményeink nem reprezentatív jellegűek. A kutatás folyamán kérdéseket tettünk fel az UNESCO-t és a mohácsi busójárást illetően.

A busójárással kapcsolatban arra voltunk kíváncsiak, hogy hányan jártak már a mohácsi busójáráson vagy tervezik-e egyáltalán, hogy részt vesznek rajta a jövőben. Azt is megkérdeztük, hogy a kitöltők meséltek-e már róla külföldi ismerőseiknek, akik a jövőbeni Mohácsra látogató külföldi turisták csoportjába tartoznának.

A kérdőív UNESCO-ra vonatkozó részében azt kérdeztük a kitöltőktől, hogy ismerik-e az UNESCO Szellemi kulturális örökség programját és tudják-e, hogy hány magyar elem

⁴⁶ 2. számú melléklet

szerepel Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listáján. Arra a kérdésre is választ kerestünk, hogy mennyire tartják fontosnak, hogy ismerjék az ország szellemi kulturális örökségeit.

A 400 kitöltő életkor szerinti megoszlását az 1. táblázat mutatja, ami alapján megállapíthatjuk, hogy a válaszadók között többségben vannak a 10 és 19, valamint a 20 és 29 év közötti fiatalok.

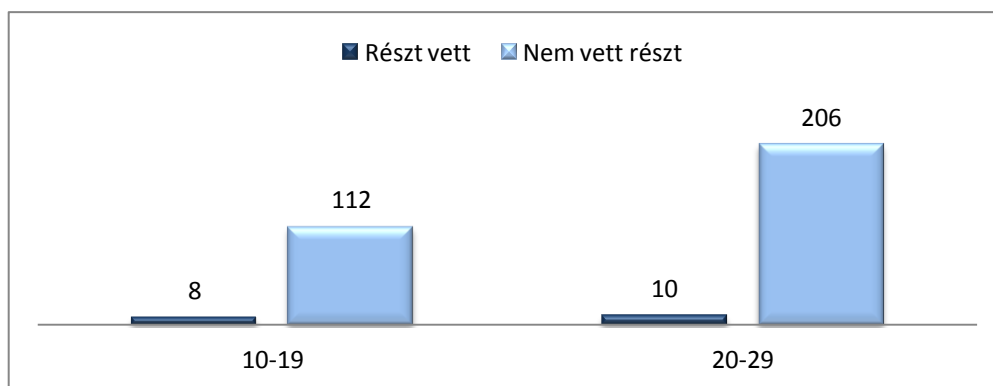
Életkor	Megoszlás	
	Fő	Százalék
0-9	0	0
10-19	120	30
20-29	216	54
30-39	20	5
40-49	28	7
50-59	8	2
60+	0	0
nem válaszolt	8	2

Forrás: Saját szerkesztés, 2014

2. táblázat: A válaszadók életkor szerinti megoszlása

Feltételezés 1

Első feltételezésünk igazolásához vagy cáfolásához megvizsgáltuk a 10 és 19, valamint a 20 és 29 év közötti fiatalok arra a kérdésre adott válaszát, hogy jártak-e már a busójáráson. Első feltételezésünk beigazolódott, az eredményeket az 1. diagram mutatja.

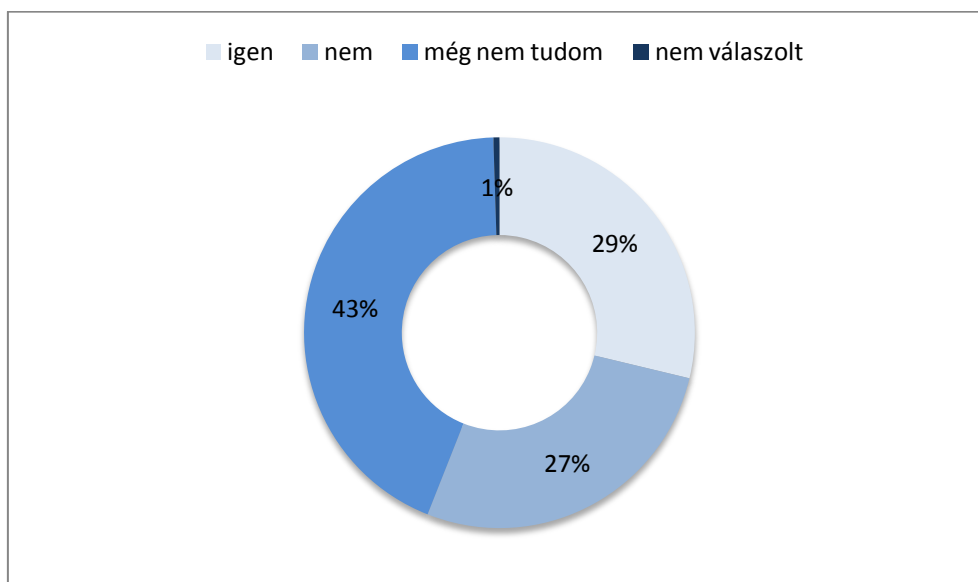

Forrás: Saját szerkesztés, 2014

1. diagram: A mohácsi busójáráson résztvevő és nem résztvevő fiatalok száma

Bár ennél a kérdésnél nem tartoztak a célcsoportba, de fontosnak tartjuk, hogy más korcsoportok válaszát is ismertessük, hiszen sokat számítanak a végső következtetések levonásában. A 30 és 39 év közötti valamint a 40 és 49 év közötti csoportokból 1-1 fő adta azt a választ, hogy járt már a busójáráson. Ez azt jelenti, hogy a 400 válaszadó közül összesen 20-an vettek már részt a rendezvényen.

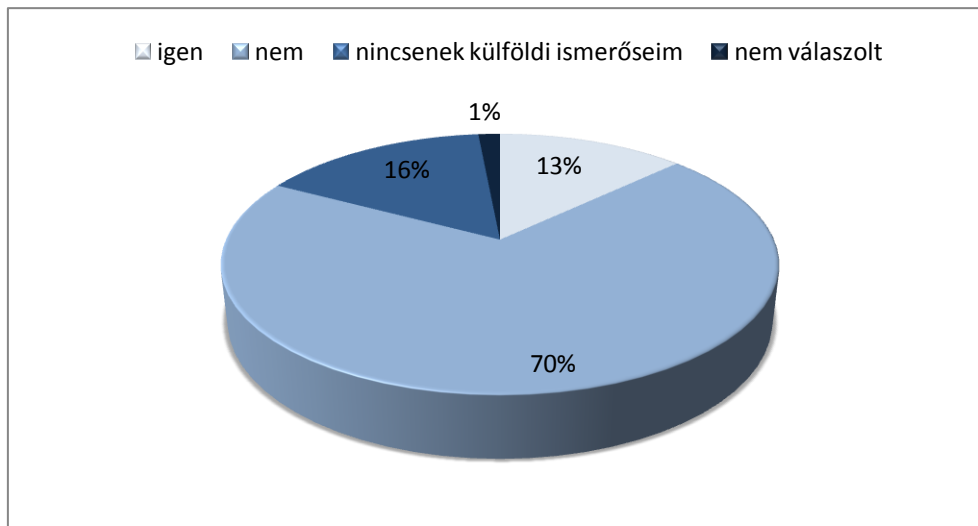
Kíváncsiak voltunk arra is, hogy azok, akik még nem jártak a mohácsi busójáráson tervezik-e, hogy valamikor a jövőben ellátogatnak a rendezvényre. Az eredmény biztató, hiszen kitöltők 29%-a gondolja úgy, hogy szeretne részt venni a maszkos télűző fesztiválon és 43 %-a még nem döntött. A válaszadóknak csak 27%-a nyilatkozta azt, hogy nem részt fog venni az eseményen.

Forrás: Saját szerkesztés, 2014

2. diagram: Interjú 4. kérdésére adott válaszok aránya (%)

Az előző, biztató eredmények után kicsit elkeserítő azok aránya, akik meséltek külföldi ismerőseiknek a mohácsi busójárásról, mivel a válaszadóknak csak 13 %-a válaszolt igennel. 16 %-a úgy nyilatkozott, hogy nincsenek külföldi ismerősei és 70 %-a pedig nem említette meg ezt a télvégi, maszkos rendezvényt külföldi barátainak vagy ismerőseinek. A kitöltők 1 %-a nem válaszolt erre a kérdésre. A válaszok arányát a 3. diagramon mutatjuk.

Forrás: Saját szerkesztés, 2014

3. diagram: Interjú 5. kérdésére adott válaszok aránya (%)

A kérdőív második részében, az UNESCO-val kapcsolatos kérdések válaszaiból azon következtetéseket vontuk le, hogy a Szellemi Kulturális Örökség program viszonylag ismert, hiszen a válaszadók 61 %-a mondta azt, hogy már hallott róla.

Feltételezés 2

Második feltételezésünk igazolásához megkérdeztük a válaszadókat, hogy szerintük hány magyar elem szerepel Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listáján. Hipotézisünket sikerült igazolni, hiszen a kitöltők 5 %-a tudta csak pontosan, hogy a listán szereplő magyar elemek száma 4. A legalacsonyabb érték a 0, a legmagasabb az 564575 volt. A leggyakrabban szereplő elem a 10, míg az átlag 1272 lett. A legmagasabb és legalacsonyabb érték, valamint 4-től távol eső átlagból azt a következtetést vontuk le, hogy a válaszadók egy része nagyságrendileg sem tudta elhelyezni az elemek számát.

Feltételezés 3

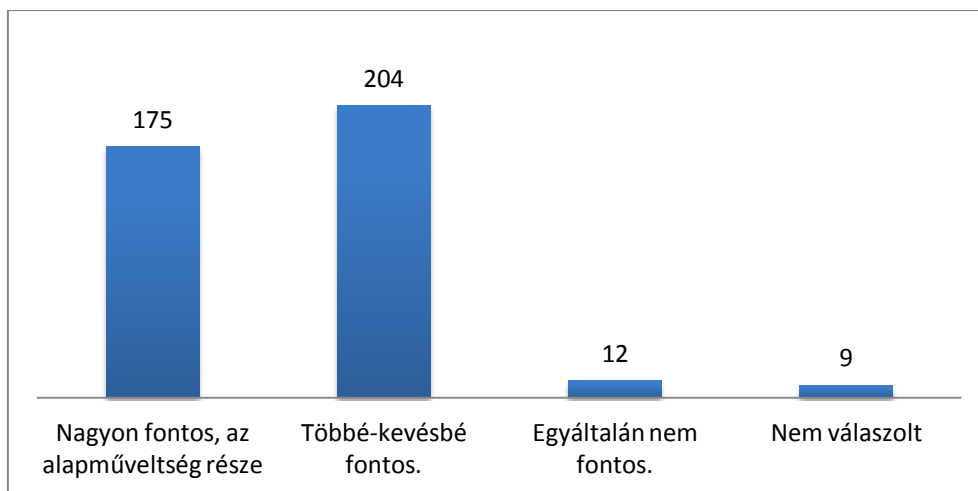
Harmadik feltételezésünket szintén igazoltuk. A válaszadókat arra kértük, hogy három lehetőség közül válasszák ki, hogy szerintük mennyire fontos ismerni az ország szellemi kulturális örökségeit.

Az előbb említett három lehetőség:

- Nagyon fontos, az alapműveltség része.

- Többé-kevésbé fontos.
- Egyáltalán nem fontos.

A kérdésre adott válaszok számát a 4. diagram mutatja.

Forrás: Saját szerkesztés, 2014

4. diagram: Interjú 8. kérdésére adott válaszok száma

6.3.Összegzés

A két interjú⁴⁷ és a kérdőíves felmérés alapján elmondható, hogy bár a rendezvény sokszínűsége és történelmi múltja révén rengeteg potenciállal rendelkezik ahhoz, hogy hazánk egyik legnagyobb turisztikai eseményévé váljon, a valóságban ez csak részben realizálódik. A busójárás annak köszönhetően, hogy a világörökség szerves része, egyre több külföldi turistát vonz, továbbá a hazaiak körében is egyre nagyobb népszerűségnek örvend, annak ellenére, hogy a kérdőíves kutatás nem ezt mutatja. A fiatalokat talán azért nem mozgatja meg a busójárás, mert nem érzik át annak kulturális identitásformáló hatását. Az általános iskola felső tagozatában oktatott Hon- és népismeret nevű tantárgy tantervének⁴⁸ nem kötelező eleme a mohácsi busójárás, ami azért elszomorító, mert ha a gyerekek az iskolában nem találkoznak a kulturális örökségekkel és nem érzik át fontosságukat, akkor felnőtt korukban kicsi annak az esélye, hogy ellátogatnak majd ezekre a helyszínekre és továbbörökítik ezen örökségeket. Megoldási lehetőséget jelentene az is, ha a kötelező osztálykirándulások

⁴⁷ 3. és 4. számú melléklet

⁴⁸ http://kerettanterv.ofi.hu/02_melleklet_5-8/index_alt_isk_felso.html „Kerettanterv az általános iskola 5-8 osztálya számára” 2014. 04. 09. 9:25

érintenének világörökségi helyszíneket, így a diákok első kézből ismerkedhetnének meg a kulturális hagyományainkkal.

Fontos ugyanakkor azt is kiemelni, hogy az UNESCO védelmét és nevét a szervezők jól használják fel. A szervezet logóját feltüntetik a szóróanyagokon, és több nyelven is reklámozzák a rendezvényt, valamint külföldön is folytatnak promóciós tevékenységet. Kisebb hiányosságként kiemelhető, hogy a busójárás hivatalos weboldala sokszínű ugyan, és minden szükséges adatot tartalmaz a rendezvényről, valamint az odajutásról, de kizárólag magyar nyelven érhető el, így egy külföldi számára nem jelent valós segítséget. Ezen kívül nem rendelkeznek facebook-os oldallal, ami a mai modern világunkban szintén elengedhetetlennek számít, hiszen sokan ott keresnek rá az ilyen jellegű eseményekre.

Igazolást nyert azon feltételezésünk, hogy sokat ér az UNESCO védelme egy szellemi kulturális örökség megvédéséért folytatott harcban, de ez mégsem elég ahhoz, hogy a magyar fiatalságot teljes egészében megmozgassa. Kisebb reformok az oktatásban és néhány tantárgy tantervének átalakításával, komolyabban vételével el lehetne érni, hogy a fiatalok megbecsüljék és komolyan vegyék azokat a hagyományokat, melyek kultúrájuk szerves részét képezik.

7. Szálláshelyek Mohácson és környékén

Mohács városa két nagyobb szállodának és több kisebb panzióknak ad otthont. A 49 szobával rendelkező Szent János Hotel 2008 óta üzemel és várja a vendégeket a busójárás ideje alatt és az év többi részében egyaránt. A Hotel vezérigazgatójától megtudtuk, hogy 2009 óta hogyan alakult a busójárás ideje alatt a külföldi és magyar vendégek aránya, ezt a 3. táblázat mutatja.

Év	belföldi vendégek		külföldi vendégek		ÖSSZESEN
	<i>száma</i>	<i>aránya</i>	<i>száma</i>	<i>aránya</i>	
2009	108	56,25%	84	43,75%	192
2010	134	80,24%	33	19,76%	167
2011	164	86,77%	25	13,23%	189
2012	80	79,21%	21	20,79%	101
2013	113	80,14%	28	19,86%	141
2014	109	73,15%	40	26,85%	149
ÖSSZESEN	708	75,40%	231	24,60%	939

Forrás: Szent János Hotel adatai alapján saját szerkesztés, 2014

3. táblázat: Szent János Hotel forgalma a busójárás ideje alatt 2009 óta

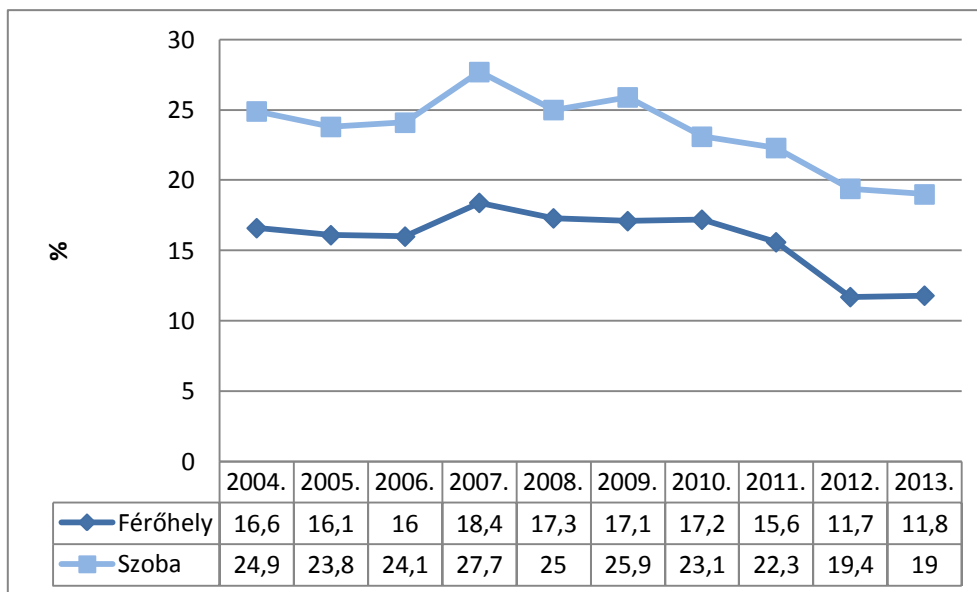
A táblázat jól mutatja, hogy ha az elmúlt 6 év adatait nézzük, akkor 2009-ben szálltak meg ebben a hotelben a legtöbben. Érdekeség, hogy ezt követően a külföldi turisták száma rohamosan csökkent, a magyaroké nőtt, majd 2012-ben drasztikusan lecsökkent 164-ről 80-ra, és 2013-ban újra 100 fölé emelkedett.

Mohács másik nagyobbak mondható szállodája a 22 szobával rendelkező Pannon Hotel. Tőlük csupán annyit tudunk meg, hogy általában a busójárás ideje alatt vendégeik 97 %-a magyar, 2014-ben viszont 100 % volt.

Kovácsné Bokor Erika alpolgármester asszony elmondta, hogy a külföldi turisták inkább a falusi turizmus által nyújtott lehetőségeket veszik igénybe a Mohács környéki falvakban, valamint Villányon és Harkányban is.

Megkerestük a kisebb panziók és turistaházak tulajdonosait, üzemeltetőit is. Tőlük megtudtuk, hogy nem tartják nyilván a külföldi és magyar vendégeik arányát, de tapasztalataik szerint minden évben több a külföldi vendég, és a busójárás ideje alatt teltház van. A téli időszakban kevesebben szállnak meg náluk, tavasztól őszig azonban ők is sok turistát szállásolnak el.

Bár számadatokkal nehéz igazolni, hogy több vagy kevesebb-e a külföldi turista 2009 óta, hiszen nem tartják számon a busójáráson résztvevők számát és baranya megyei a falusi turizmust igénybevevő külföldi és magyar turisták arányát, de arra a következtetésre jutottunk, hogy a külföldi turisták aránya évről-évre nő. Mivel egy alig egy hetes rendezvényről van szó, így megvizsgálva az elmúlt évek azon hónapjaiban, melyekre a busójárás ideje esett, a baranya megyei szállodák férőhelykapacitás- és szobakapacitáskihasználtságát, melyet az 5. diagram mutat be, ezt nehezen érzékeljük.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2014

5. diagram: Dél-dunántúli régiók kereskedelmi szálláshelyeinek férőhelykapacitás- és szobakapacitás-kihasználtsága (%)

8. Mohács megközelítése

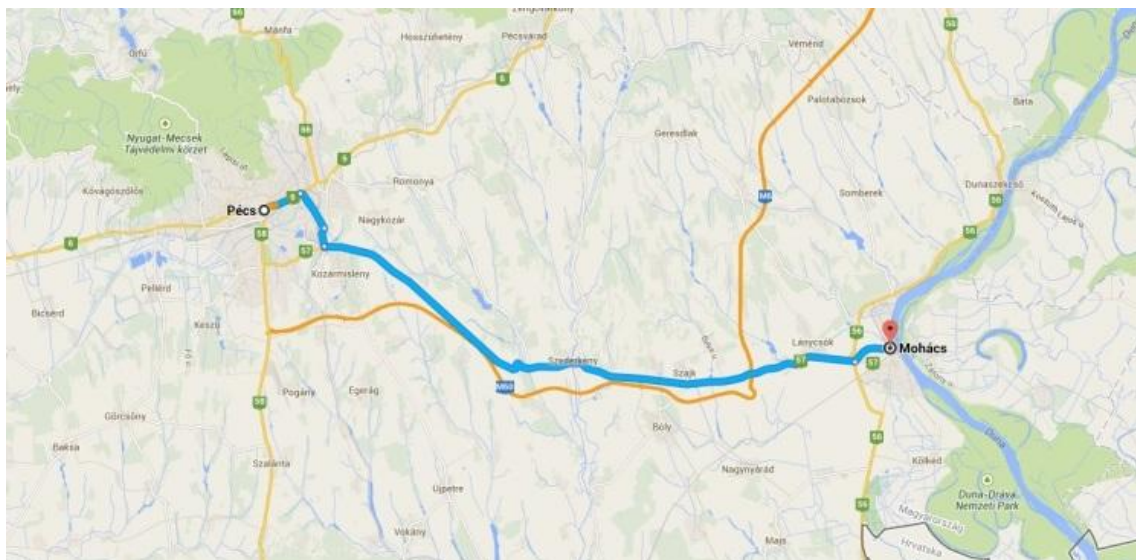
Ebben a fejezetben arra próbáljuk meg felhívni a figyelmet, hogy a Magyarországra érkező külföldi turistáknak milyen lehetőségei vannak, ha autóval vagy tömegközlekedési eszközzel Budapestről vagy Pécsről szeretnének Mohácsra utazni.

8.1. Autóval

Ebben az alfejezetben az autóval érkezők lehetőségeit vizsgáljuk Pécs és Budapest irányából a fizetős utak, azaz az autópályák és a nem fizetős utak igénybevételeivel egyaránt.

8.1.1. Pécs irányából

Pécs városától autóval, a fizetős utakat elkerülve a legegyszerűbb az 57-es úton megközelíteni Mohácsot. Így 40-45 km-t - ami függ a pontos érkezési és indulási címtől - kell utazni, amely akár 41 perc alatt is megtehető. A 4. képen ezt az útvonalat mutatjuk be.

Forrás: GoogleMaps

4. kép: Útvonal Pécs és Mohács között

Lehetőség van az M60-as autópálya igénybevételére is, ami 36 percre csökkentené az utazási időt annak ellenére, hogy az út hossza 46 km-re nő, azonban autópálya matricát kell vásárolni, melynek árait az 2. táblázat mutatja.

8.1.2. Budapest irányából

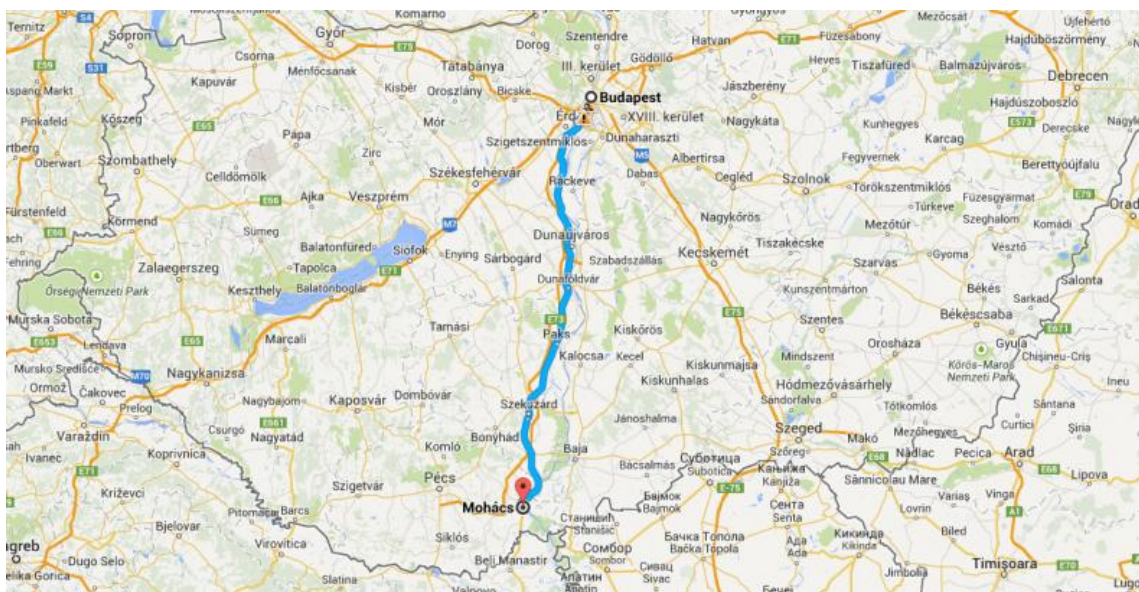
A külföldről repülővel a Liszt Ferenc Reptérre érkező turisták vagy a Budapestről autóval utazó turistáknak már több időt igényel Mohács megközelítése. Két lehetséges útvonalon érkezhetnek. Az egyik ilyen útvonalon az M6-os autópálya igénybevételével, a forgalom és a pontos indulási és érkezési cím függvényében akár 2 óra 1 perc alatt meg lehet tenni a 201 km-es távolságot, azonban autópálya matricát kell venni, melynek árait az 5. táblázat mutatja.

Kategória	Heti	Havi
D1(motor)	1470 Ft	-
D2	2975 Ft	4780 Ft
B2	13385 Ft	21975 Ft

Forrás: <http://www.m6-duna.hu/> adatai alapján saját szerkesztés, 2014

4. táblázat: Magyar autópálya matrica árak

Természetesen az autóval közlekedőknek lehetőségük van elkerülni a fizetős utakat, de ekkor a 7-es főúton közlekedve a 192 km megtétele minimum 2 órát és 56 percet vesz igénybe. Az útvonalat az 5. kép mutatja.

Forrás: GoogleMaps

5. kép: 7-es főút Budapest és Mohács között

8.2. Tömegközlekedési eszközökkel

Ebben az alfejezetben a tömegközlekedési eszközökkel való utazás lehetőségét vizsgáljuk Pécs és Budapest irányából.

8.2.1. Pécs irányából

A vonattal utazóknak a MÁV-START naponta 7 járatot biztosít. Az indulási időpontokat, távolságot és teljes árú jegy árát az 5. táblázat mutatja.

Indulás	Távolság	Időtartam	Teljes árú jegy
05:12	60 km	1 óra 11 perc	1120 Forint
06:58	60 km	1 óra 15 perc	1120 Forint
11:12	60 km	1 óra 11 perc	1120 Forint
15:12	60 km	1 óra 11 perc	1120 Forint
17:12	60 km	1 óra 11 perc	1120 Forint
21:12	60 km	1 óra 8 perc	1120 Forint
22:50	60 km	1 óra 11 perc	1120 Forint

Forrás: MÁV-START adatai alapján saját szerkesztés, 2014

5. táblázat: Mohácsra közlekedő vonatok

A távolsági buszokat előnyben részesítő utasoknak a Pannon Volán számos járatot biztosít annak függvényében, hogy munkanapon, iskolai előadási napon vagy szabadnapon szeretnének utazni, de vannak járatok, melyek minden nap közlekednek.

8.2.2. Budapest irányából

A Budapest irányából tömegközlekedési eszközzel Mohácsra utazni vágyóknak is számos lehetőség áll rendelkezésükre. Igénybe vehetik a budapesti Keleti pályaudvarról Pécsre naponta ötször induló BARANYA InterCity járat szolgáltatásait, de utazhatnak távolsági buszokkal is.

Magyarország úthálózata és a tömegközlekedési szolgáltatások áttekintése után kijelenthető, hogy Mohács Pécsről és Budapestről is könnyen megközelíthető, ez magában foglalja a dél-dunántúli régió könnyű elérését is.

8.3.Összegzés

A kérdőív, az interjúk, a szálláshelykínálat, valamint az infrastruktúra elemzése után világosan látszik, hogy Mohács városa, és a busójárás szervezői minden lehetséges eszközzel próbálnak még több turistát vonzani, és népszerűsíteni rendezvényüket, amelyet jól tükröz, hogy az alpolgármester asszony elmondása szerint idegen nyelvű szóróanyagokkal is rendelkeznek, valamint rendszeresen utaznak külföldre az esemény promotálása céljából. A térségbe ennek ellenére mégis jóval kevesebb turista érkezik, mint az ország más területeire, ami különösen aggasztó, hiszen ez a régió is bővelkedik kulturális és történelmi látnivalókban. Kutatásunk során azonban kiderült, hogy a probléma nem Mohácson gyökerezik, így a továbbiakban a Dél-Dunántúl, azon belül is Pécs városának turizmusára helyezzük a hangsúlyt, és ezen a területen folytatjuk tovább kutatásunkat a szálláshelyek kihasználtsága, valamint a városmarketing stratégia elemzésével. Ez dolgozatunk témája szempontjából kiemelkedő fontosságú, hiszen Pécs fejlesztése a mindössze 35 kilométerre található Mohács számára szintén létfontosságú előnyöket hordozna magában.

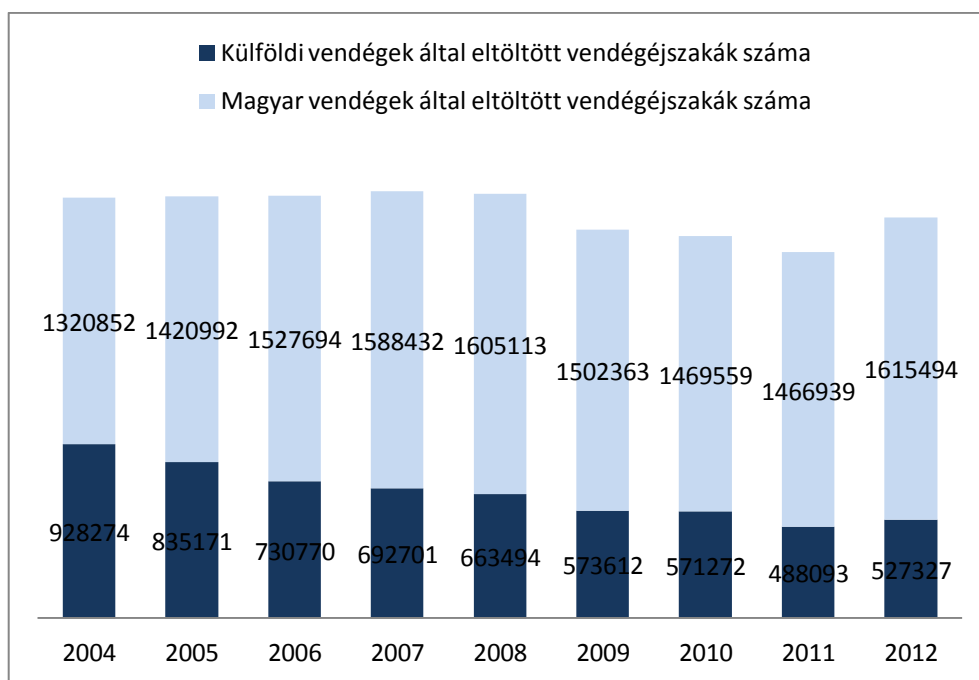
9. A dél-dunántúli régió turizmusa

Ebben a fejezetben a dél-dunántúli turizmussal szeretnénk foglalkozni és kitérünk arra is, hogy milyen lépéseket tesznek azért, hogy népszerűsítsék ezt a régiót.

A Dél-Dunántúli turisztikai régiót 1998 óta, Baranya és Tolna megye egésze és Somogy megye jelentős része alkotja. Nem tartozik hozzá a hatalmas turisztikai vonzerővel rendelkező

Balaton, de így is számos turisztikai attrakcióval és értékekkel rendelkezik hazai és nemzetközi szinten is. Az elmúlt években többnyire az egészségturizmusra, ökoturizmusra, borturizmusra illetve a falusi turizmusra fektették a hangsúlyt, de teret kapott a kulturális turizmus is. A régió turisztikai magterületei a Mecsek, Pécs és Harkány – Siklós – Villány.⁴⁹

2004 óta a külföldi vendégek által a dél-dunántúli régióban eltöltött vendégéjszakák száma csökken. 2004-ben az érték 928274 volt, 2012-re azonban 527327-re esett vissza. A mélypont a 2011-es év volt, amikor is összesen 488093 vendégéjszakát töltöttek el a külföldi turisták a régióban. A magyarok által eltöltött vendégéjszakák száma ezzel szemben fokozatosan nő: 2004-ben az érték 1320852 volt és 2012-re elérte az 1615494-et. Sajnos azonban ez a mértékű növekedés nem volt elég ahhoz, hogy ellensúlyozza a veszteséget, amit a külföldi vendégéjszakák számában tapasztaltunk.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2014

6. diagram: Magyar és külföldi vendégek által eltöltött vendégéjszakák száma a régióban

⁴⁹ Csapó János – Jónás-Berki Mónika (2011): Dél-Dunántúl, Pécsi Tudományegyetem, Pécs

9.1.Pécs

Kutatásunk következő lépésében arra kerestünk választ, hogy Pécs, mint a régió legnagyobb városa és egyben egyik turisztikai központja milyen lépéseket tesz a turizmus fellendítése és a régió és a város promotálásáért.

9.1.1. Régió- és településmarketing – elméleti alapok

Egy jól kialakított régió- és településmarketing stratégia nagyban hozzájárulna a régióba látogatók és a vendégéjszakák számának növeléséhez.

Egy régió, vagy akár egy település vonzóvá tételéhez egy sajátos marketing stratégia kidolgozása szükséges.⁵⁰ Ennek a stratégiának, figyelembe véve a termék sajátos természetét is, 10 szemléleti megközelítésre kell épülnie:

- „szükségletorientáltság”: figyelembe kell venni az adott régió vagy település szolgáltatásait, funkcióit, és a keresleti igényeket.
- „társadalompolitikai felelősség”: fontos a közösségi értékrend érvényesítése, hiszen jelentkeznek különböző szociális és morális feszültségek, melyek kezelést igényelnek.
- „környezettudatosság”: a területfejlesztés során fontos a környezetvédelem.
- „fenntarthatóság, hosszú távú fejlődés”: egy régió vagy város fejlesztése időigényes, ezért fontos a reális célok kitűzése.
- „jövőorientáció”: a küldetés tudatossága kell megjelennie a célokban, és egyben sajátos jövőképfunkciót jelent.
- „felhasználóbarát jelleg”: fontos a fogyasztókkal való kommunikáció, ezáltal növelve elégedettségüket.
- „akcióorientáltság”: egyértelműen meg kell határozni a feladatokat, és végrehajtásukat ellenőrizni is kell.
- „autonómia és vállalkozó szellem megjelenése”: az autonóm szereplők könnyen megfogalmazott érdekeken keresztül valósítják meg a célokat.

⁵⁰ Piskóti István (2012): Régió- és településmarketing, Akadémiai Kiadó, Budapest

- „határozott innovációs törekvés”: fontos egy olyan légkör kialakítása, mely nagyban hozzájárul a próbálkozások sikeréhez és a folyamatos megújulás a térség nélkülözhetetlen jellemzőjévé kell, hogy váljon.
- „politikai kiegyensúlyozottság”: a marketingtevékenység legyen semleges a politikától és a régióra vagy a településre legyen jellemző a politikai stabilitás.⁵¹

Természetesen, mint minden más marketingtevékenységnél, itt sem csak a termék jellemzőit kell figyelembe venni, hanem a célközönség, a potenciális fogyasztók ismerete is kulcsfontosságú lehet. „Alkalmazhatóak a fogyasztói, vásárlói magatartás modelljei a régió- és településmarketing vonatkozásában is, méghozzá az egyén, a család és a szervezetek megjelenésében egyaránt.”⁵²

„A városok, térségek kínálata, annak realizálása, megítélése alapvető adottságaira, képességeire, kompetenciáira épülhet, legalábbis nagymértékben függnék a települések lehetőségeitől:

- a természeti adottságok jellegétől,
- a humán potenciál összetételétől,
- a területet, helyet vezető, hivatalaik szakmai, menedzsmentfelkészültségétől, szemléleti, módszertani beállítottságától,
- a gazdaság korábbi struktúrájától, az infrastruktúra fejlettségétől, a szervest fejlődést biztosító lehetőségektől,
- a kulturális tényezőktől, történelme, tradíciói által képviselt értékektől.”⁵³

9.1.2. Pécs és a városmarketing

Kutatásunk során kerestük Pécs kidolgozott városmarketing stratégiáját. Megtaláltuk Pécs Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiáját, mely egy 304 oldalas dokumentum. Főbb pontjai a város gazdasági helyzete, társadalma, közszolgáltatásai, a városszerkezet, a települési környezet, a korábbi fejlesztések, és egy stratégia a jelenlegi helyzet javítására. Azonban a turizmusról szóló rész nagyon rövid, alig 3 oldal, nem részletesen kidolgozott. A stratégián belül ismét foglalkoznak a turizmus fellendítésével, de a célokat csak megfogalmazzák, nem rendelnek melléjük eszközrendszert, nem támasztják alá statisztikai

⁵¹ Piskóti István (2012): Régió- és településmarketing, Akadémiai Kiadó, Budapest, 62-63. oldal

⁵² Piskóti István (2012): Régió és településmarketing, Akadémiai Kiadó, Budapest, 57. oldal

⁵³ Piskóti István (2012): Régió- és településmarketing, Akadémiai Kiadó, Budapest 54. oldal

adatokkal, és a konkrét lépések is hiányoznak. Hivatkoznak forráshiányra, ezért szükséges lépés lenne a város költségvetésének esetleges felülvizsgálata és források átcsoportosítása.⁵⁴

Bár dolgozatunkban nem kívánunk részletesen foglalkozni a pécsi városmarketing felállításával, hiszen egy új tudományterületről lenne szó, de fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy Pécs számos olyan turisztikai attrakcióval rendelkezik, amik szilárd alapját képezhetnék egy jól kiépített marketing stratégiának.

A mediterrán hangulatú város látnivalói közül – a dolgozat témája miatt - elsőként kell megemlítenünk az ókeresztény temetőt, ami 2000-ben kulturális kategóriában világörökségi helyszín lett. A város méltán érdemelte ki 2009-ben az Európai Unió kulturális fővárosa címet, mivel gazdag kulturális és történelmi látnivalókban, mint például a Csontváry Kosztka Tivadar képeiből készült kiállítás, a Zsolnay Kerámia Kiállítás, a Bazilika, a Vasarely kiállítás, de számos más múzeum és kiállítás is várja az ide látogatókat. A Pécsi Állatkert és a Pécsi Akvárium-Terrárium és a TV-torony is turistacsalogatóként is szolgálhat.⁵⁵

A 2014-es év azonban fellendülést is jelenthet Pécs számára. „Február végén a legnagyobb standon, a legjobb helyen, Pécs legfontosabb kulturális javaival ismertetheti meg az érdeklődőket és a turisztikában érdekelt szereplőket a város a pesti Utazás kiállításon a Hungexpo területén.„ A kiállítás során nagy hangsúlyt fektettek a pécsi turisztikai attrakciók – múzeumok, Világörökségi helyszínek, Zsolnay-értékek – bemutatására, erre egy 110 négyzetméteres stand állt a lehetőségükre.⁵⁶

Irány Pécs! kártya

Annak érdekében, hogy a várost vonzóbbá tegyék a turisták számára, bevezették az Irány Pécs! kártyát. A kártya jelentős kedvezményeket nyújt azon vendégek számára, akik a 22 kiemelt szálláshely valamelyikében foglalnak szállást. A kedvezmények közé ingyenes és kedvezményes áron vásárolható belépőjegyek és szolgáltatások valamint ingyenes városnézés is tartozik.⁵⁷

⁵⁴ Pécs Megyei Jogú Város (2012): Integrált Városfejlesztési Stratégia, Pécs.

⁵⁵ <http://www.iranymagyarorszag.hu/keres/pecs/latnivalok-p1/> „Látnivalók Pécsen” 2014. 04. 05. 19:20

⁵⁶ <http://www.pecsma.hu/pecs-aktual/szazotven-millios-reklam-pecsnek/> „Százötven millió reklám Pécsnek” 2014. 04. 14. 13:21

⁵⁷ <http://www.iranypecs.hu/info/irany-pecs-kartya/irany-pecs-turisztikai-kartya.html> „Irány Pécs! kártya” 2014: 04. 14. 13:30

9.2.Összegzés

A probléma felismerése és helyes megítélése kulcsfontosságú a megoldás kidolgozásában. Ugyan tesznek kisebb lépéseket annak érdekében, hogy a városba több turista érkezzen és a vendégéjszakák számát növelni tudják, de ez nem egyenértékű egy jól és részletesen kidolgozott akciótervvel. Egy olyan stratégia kidolgozása, mely figyelembe veszi a régió-és településmarketing elméleti hátterét, szakemberek alkalmazását és biztos pénzügyi forrást igényel, mely a városi költségvetés felülvizsgálatával, vagy források átcsoportosításával megteremthető lenne.

Amennyiben nem készül el egy ilyen stratégia, a régió a meglévő statisztikai adatokat sem lesz képes tartani, a célkitűzések elérése pedig lehetetlenné válik.

10. Befejezés

TDK dolgozatunkban a világörökségek világába, azon belül is a mohácsi busójáráásra kalauzoltuk az olvasót. Abból a megfontolásból esett a választásunk éppen a busójáráásra, mert ez az egyik olyan eleme a magyar kultúrának, amely jól tükrözi szellemiségünket, magában hordoz egy szeletet a történelmünkéből, ugyanakkor sajnálatos módon mégis csekély népszerűségnek örvend a magyar fiatalok körében, annak ellenére, hogy 2009 óta az UNESCO Szellemi Kulturális Örökségének listáján szerepel.

Szerettünk volna fényt deríteni a népszerűtlenség okaira, megoldást keresve arra, hogy miként juthatna el minél több fiatalhoz a rendezvény híre.

Célunk tükrében kutatásunkat több pillérre állítottuk. A szakirodalom átolvasását követően szerettük volna megvizsgálni azt, hogy a mohácsi busójáráás szervezői jól használják-e fel az UNESCO védelmét, eleget tesznek-e a rendezvény népszerűsítése érdekében. Interjút készítettünk Mohács alpolgármesterével, valamint a felvonulás egyik szervezőjének, így első kézből kaphattunk képet az általunk reflektorfénybe állított témáról. Az alpolgármestertől megtudtuk, hogy nem csak Magyarországon, hanem külföldön is reklámozzák a rendezvényt, idegen nyelven is rendelkeznek szóróanyaggal, és felhasználják az UNESCO lógóját. Arra a következtetésre jutottunk, hogy a szervezők jól használják az UNESCO védelmét és hozzá is járul a rendezvényt látogató külföldi turisták számának növeléséhez.

Ezt követően kérdőívet készítettünk, melyet 400 fő töltött ki. Nagy hangsúlyt helyeztünk arra, hogy az általunk megfogalmazott feltevéseket igazoljuk vagy megcáfoljuk. A feltevéseink szerint a magyar fiatalok többsége nem járt a busójáráson, a kitöltők nem tudják, hogy hány magyar elem van Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listáján és több-kevésbé tartják fontosnak az ország kulturális örökségeinek ismeretét. Feltételezéseinket igazoltuk és azt a javaslatot tettük, hogy a fiatalokat ösztönözni kellene a busójáráson való részvételre kirándulások révén és a Hon-és népismeret című tantárgy tantervének átdolgozásával.

Miután megállapítottuk, hogy a mohácsi busójáráásra évről-évre több turista érkezik, megvizsgáltuk az infrastrukturális hátteret és a kereskedelmi szálláshelyek kínálatát. Arra az eredményre jutottunk, hogy az infrastrukturális háttér adott a régióba való könnyű eljutáshoz,

szállodák is vannak és a busójárás is évről-évre több érdeklődőt vonz, a régióba mégis egyre kevesebb turista érkezik, a vendégéjszakák száma évről-évre csökken.

Ezt követően kutatásunkat a régió legnagyobb városa, azaz Pécs városmarketing stratégiájának irányába tereltük. Elolvastuk a városmarketing elméleti hátterét. Megtaláltuk a 2012-ben kiadott Integrált Városfejlesztési Stratégiát, ami 5 oldalon foglalkozott csak a város turizmusának fellendítésével. Nem találtunk konkrét, kidolgozott tervet arra, hogy miként lehetne a várost és turisztikai attrakcióit reklámozni. A 2014-es évben bevezetett Irány Pécs! kártya és az Utazás kiállításon való részvétel csak átmeneti jelleggel érhető el a várva várt fellendülés a vendégéjszakák és az oda látogatók számában.

Kutatásunk során tehát arra a végkövetkeztetésre jutottunk, hogy Pécs turizmusának fejlesztése elengedhetetlen ahhoz, hogy a régióba több turista érkezzon. Ennek érdekében javasoljuk egy konkrét, pontosan kidolgozott, megfelelő pénzügyi háttérrel rendelkező akcióterv kidolgozását a város számára, mely pontos ismertetése meghaladná e dolgozat kereteit, egy külön kutatást érdemelne. Ez azonban kulcsfontosságú építőkövét jelentené a mindössze 35 kilométerre található Mohács, és a busójárás további népszerűsítésének is.

11. Irodalomjegyzék

Szakirodalom:

Csapó János – Jónás-Berki Mónika (2011): Dél-Dunántúl, Pécsi Tudományegyetem, Pécs
2014. 04. 10. 20:47

Dr. Gömbös Ervin [szerk.] (2013): Alapvető tények az ENSZ-ről. Magyar ENSZ Társaság.
Budapest

Erdősi Péter – Sonkoly Gábor (2005): A kultúra melankóliája, Világosság című folyóirat,
Tudástársadalom Alapítvány 75. oldal

Piskóti István (2012): Régió-és településmarketing, Akadémiai Kiadó, Budapest

Pécs Megyei Jogú Város: Integrált Városfejlesztési Stratégia

Internetes források:

http://www.iranymagyarország.hu/keres/del-dunantul_regio/latnivalok-p1/ „Látnivalók Dél-Dunántúl régióban” 2014. 04. 05. 19:34

<http://www.iranymagyarország.hu/keres/pecs/latnivalok-p1/> „Látnivalók Pécsen” 2014. 04. 05. 19:20

<http://www.iranypecs.hu/info/irany-pecs-kartya/irany-pecs-turisztikai-kartya.html> „Irány Pécs! kártya” 2014: 04. 14. 13:30

http://kerettanterv.ofi.hu/02_melleklet_5-8/index_alt_isk_felso.html „Kerettanterv az általános iskola 5-8. osztályának”. 2014. 04. 09. 9:25

<http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/kulturaert-felelos-allamtitkarsag/hirek/kovetendo-a-magyar-pelda> „Emberi Erőforrások Minisztériuma, Kultúráért Felelős Államtitkárság” 2014.03.26. 11:03

<http://www.mohacs.hu/hu/info/latnivalok/muzeumok-kiallitasok/busohaz.html> „Busóház” 2014. 04. 04. 13:40

<http://www.mohacs.hu/hu/info/latnivalok/index.html> „Látnivalók” 2014. 04. 05. 18:59

<http://www.mohacsibusojaras.hu/?c=1&dn=1> „A mohácsi busójárás hivatalos oldala” Busójárás 2014 programja 2014.04.01. 18:00

<http://www.mohacsibusojaras.hu/?b=2> „A mohácsi busójárás hivatalos oldala” 2014.03.31. 09:38

<http://www.quaibrantly.fr/fr/documentation/les-dossiers-numeriques-de-l-unesco.html> „Musée du Quai Branly”

www.ripet.hu

<http://www.unesco.hu/unesco-www-unesco-org/alkotmany/unesco-alkotmánya> „Az UNESCO alkotmánya” 2014.03.24. 12:30

<http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/director-general/> „Director-General Irina Bokova” 2014.03.24. 12:48

<http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/introducing-unesco/> „Introducing UNESCO: what we are” 2014.03.24. 13:12

<http://www.unesco.org/new/en/unesco/themes/> „UNESCO” 2014.03.24 13:38

<http://www.unesco.hu/kultura/vilagorokseg-www> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24 13:43

<http://www.unesco.hu/unesco-vilagemlekezet> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24. 13:52

<http://www.unesco.hu/unesco-www-unesco-org/rovid-osszefoglalo-unesco> „UNESCO” 2014. 04. 10. 17:20

<http://www.unesco.hu/kultura/szellemi-kulturalis/szellemi-kulturalis> „Kultúra” 2014. 04. 10. 18:32

<http://www.unesco.hu/termesztudomany/ember-bioszfera-program> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24. 13:57

<http://www.unesco.hu/termesztudomany/magyar-sikerek-unesco> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24. 14:01

<http://www.unesco.hu/nevelesugy/tarsult-iskolak> „Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága” 2014.03.24. 14:04

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00135> „Competition for the design of an emblem of the Convention” 2014.03.28. 14:53

<http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00447-EN.pdf> 2014. 03.28. „The Intangible Heritage Messenger” 2014.03.28. 14:59

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00013> „Intangible Cultural Heritage” 2014.03.28. 13:39

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00173#timetable-and-procedure-for-inscription> „Intangible Cultural Heritage” 2014.03.28. 14:18

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00311&topic=mp&cp=HU> „Intangible Cultural Heritage” 2014.03.26 09:48

<http://www.pecsma.hu/pecs-aktual/szazotven-millios-reklam-pecsnek/> „Százötven milliós reklám Pécsnek” 2014. 04. 14. 13:21

<https://sites.google.com/site/busoalarc/httpssitesgooglecomsitebusoalarcbusojarassokacok/sokacok> „Busójárás Poklade” 2014.03.31. 9:27

http://www.szellemiorokseg.hu/index.php?menu=hirek&h_id=224 „Szellemi Kulturális Örökség Magyarországon” 2014.03.26 10:04

<http://www.vilagorokseg.hu/portal/helyszinek.php> „Magyar helyszínek” 2014. 04. 05. 19:64

Képek:

<http://buso.uw.hu/magyar.htm> „PÁN öröksége: a busó” 2014. 04. 07. 12:48

www.mohacsibusojaras.hu 2014. 04. 05. 19:07

<http://www.mohacsibusojaras.hu/upload/images/T2.jpg> 2014. 04. 09. 9:50

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00399> „Patronage” 2014. 04. 05. 19:58

Diagramok, táblázatok:

GoogleMaps

Központi Statisztikai Hivatal

MÁV-START

<http://www.m6-duna.hu/>

12. Mellékletek

1. számú melléklet

Mohácsi busójárás programja

Február 27. (csütörtök) Kisfarsang:

- 9.00 órától: az Ifjúsági Centrumban (Széchenyi tér 17.) „Maszkot ölt apraja-nagyja” – farsangi készülődés a Mohács Térségi ÁMK szervezésében
- 15.00: a város utcáin és terein gyermek jankelék és kisbusók szabad farsangolása
- 15.15: **farsangi felvonulás** a Sokac-körtől (Táncsics utca – Szabadság utca – Széchenyi tér)
- 15.00-17.00: a Széchenyi téri (főtér) szabadtéri színpadon: gyermek néptáncsoportok és busócsoporthoz bemutatói
- 16.00-17.00 óráig a Széchenyi téren **busójárási eszközök bemutatója**
- 17.00: a Kanizsai Dorottya Múzeum új épületében (Kisfaludy u. 9.) „A Duna-menti németek betelepülése” kiállítás megnyitó
- 19.00: **Busó tánc ház** a Duna Irodaházban a Mohácsi Tamburaiskola zenészeivel (Szabadság utca 4-6.) (belépődíjas – 600 Ft)

Február 28. (péntek):

- 10.00 órától a *Busóudvarban* Nemzetközi Farsangi Dudástalákozó. Egész nap szól a duda és neves szakértők beszélgetnek a dudáról (részletes programot lásd a Busóudvarnál)
- 13.00 órától a Duna Irodaházban (Szabadság u. 4-6.) **Területi Német népdal-éneklési Verseny** a Mohácsi Német Önkormányzat és a Park Utcai Általános Iskola rendezésében
- 15.00-tól: Kígyó u. 7/a, Englert Antal Népi Iparművész maszkfaragó bemutatóműhelyében „Bringa történelem – Csodás Veteránok” kiállítás megnyitó. A kiállítás fővédnöke Székő József polgármester, védnöke és a kiállítás bemutatója Papp Zoltán, a Magyar Gyártmányú Veterán Kerékpárok Virtuális Múzeumának tagja. (ingyenes)
- 17.00: a Kossuth Filmszínház (Deák tér 1.) emeletén „**Maszkok és kiegészítők**” a **busómaszkfaragók pályamunkáiból, busójárási kellékekből**, továbbá **Mórocz Sándor** Podmaniczky díjas és **Csorbai Ferenc** helytörténeti gyűjtők „**Mohácsi sokac népviseletek képeslapokon**” című kiállításának megnyitó ünnepsége: közreműködik a Sokadija zenekar és Végh Andor duda.
- 18.00: a Deák téri szabadtéri színpadon busócsoporthoz bemutatója
- 19.00: a Kossuth Filmszínházban „**40 éves a Vujicsics Együttes**” jubileumi koncert (1.500,-Ft)
- 19.00: a Deák téri szabadtéri színpadon Hollóénekes koncert
- 20.00: a Duna Irodaházban (Szabadság u. 4-6.) **Dunavkinje tánc ház** (belépődíjas! – 1.000 Ft)

Március 01. (szombat):

- 9.00: a Duna Irodaházban (Szabadság u. 4-6.) XLIII. Schneider Lajos Országos Népdaléneklési verseny
- 10.00: a belvárosban **népművészeti- és kézműves vásár**

- 12.00-19.00 óráig a Síp utcában: **„Veselje sa Busama” – „Vigasság a busókkal”** maszkfaragó bemutató, bemutató korongozás, farsangi játékok, székérdíszítés, zene: Mladi Orkestar, valamint a dudások
- 10.00: Kossuth Filmszínházban **Alma együttes koncertje** (elővétel 1.500,-Ft, helyszínen 1.700,-Ft)
- 15.00: a Széchenyi téren Zora tánccsoport bemutatója majd táncház, zene: Poklade
- 15.00: a Deák téri szabadtéri színpadon Nemzetközi Farsangi Dudástalálkozó ízelítő bemutatója
- 16.00: a Deák téri szabadtéri színpadon a Poklade és a Sokac-kör busócsopotjának közös bemutatója, majd Versendi Kovács József, a Népművészet Mestere és zenekara koncertje, utána további busócsopotok bemutatói
- 16.00: a Busóudvar színpadán Nemzetközi Dudás koncert a Farsangi Dudástalálkozó résztvevőivel
- 16.00: a Széchenyi téren **„A legenda újraéled”** – a Drugovi busócsopot megemlékezése a II. mohácsi csatáról, koszorúzás a három vitéz szobránál, majd busók tánca
- 16.30: a Kanizsai Dorottya Múzeumban (Kisfaludy u. 9.) **„Tavaszhívogató”** – farsangi játszóház és táncház a Schneider Művészet Iskola és a Sátorhelyi Folkműhely szervezésében
- 18.00: a Deák téri színpadon Falkafolk koncert
- 19.00: az Ifjúsági Centrumban **Magyar Bál** a Mohácsi Polgárok Olvasóköre rendezésében
- 19.00: a Schneider Művészeti Iskolában (Vörösmarty utca 3.) **ZENGŐ együttes koncertje** (1.000,-Ft)
- 20.00: a Duna Irodaházban (Szabadság u. 4-6.) **táncház (Orasje és a Mladi Orkestar)** (belépődíjas – 1.000,-Ft)
- 20.30: a Schneider Művészeti Iskolában (Vörösmarty u. 3.) **magyar táncház a ZENGŐ együttesel valamint Szemző Angéla zenekarával, Kiss Gábor vezetésével** (belépődíjas! – 1.000,-Ft)

Március 02. Farsangvasárnap:

- 9.00: a főutcán népművészeti- és kézműves vásár
- 10.00: a Kanizsai Dorottya Múzeumban (Kisfaludy u. 9.) **Tengeri Attila gyermekeknek szóló előadása**
- 10.00-17.00: **„Nyitott műhely, élő udvar”**, ízelítő Englert Antal Népi Iparművész és Lukács Gábor, apa és fia maszkfaragók munkáiból – a busómaszkok szellemiségének titkai, maszkfaragók munka közben, kézműves és képzőművészeti alkotások a busójárás jegyében (Kígyó u. 7/a, bemutatóműhely) (belépődíjas)
- 10.00: a Busóudvarban **„Őseink nyomán”** eszem-iszom a busó csoportok közreműködésével
- 10.00: a Kossuth Filmszínházban (Deák tér 3.) **nemzetiségi néptáncműsor**, közreműködnek:
 - Pélmonostori Horvát Kulturális Egyesület tánccsoportja – Horvátország
 - Pélmonostori Jovan Lazic Kulturális Egyesület szerb tánccsoportja – Horvátország
 - Pélmonostori Magyar Kulturális Egyesület Néptánccsoportja – Horvátország
 - HMDK Csárdás Ifjúsági Néptánccsoportja – Csúza, Horvátország
 - Borjádi Német Nemzetiségi Tánccsoport
 - Sátorhelyi Folk Műhely

- Tanac Néptáncgyűttes (Pécs)
- „BÁNÁT” Szerb Kulturális Közhasznú Egyesület (Deszk)
- Gradisce Horvát Kulturális Egyesület (Szentpéterfa)
- „Mohács” Nemzetiségi Néptáncgyűttes „Mrvice” és „Talpacskák” csoportja
- Zora Táncgyűttes „kicsinyei”
- 10.00: a Széchenyi téren busócsoporthoz ízelítő bemutatkozása
- 10.30: a Széchenyi téren **sokac tánc ház** Darazsacz István vezetésével, zene: Poklade
- 11.00: a Deák téri szabadtéri színpadon koncert kicsiknek és nagyoknak
- 11.00: Duda koncert a Busóudvar színpadán
- 12.30-tól a Sokac-révben táncsoporthoz, dudások és busók bemutatói, majd a **busók csónakos átkelése a Dunán**
- 13.30: Pávkovics István „Páták” emléktáblájának megkoszorúzása a Drugovi busócsoporthoz közreműködésével (Gólya u. 36.)
- 13.30: a főtéri szabadtéri színpadon (Széchenyi tér) nemzetiségi néptáncbemutató
- 14.00: a Kóló téren busók és farsangi csoportok gyülekezője
- 14.20: a Kóló térről a Széchenyi térre **busófelvonulás**
- 14.30: a főtéri szabadtéri színpadon (Széchenyi tér) Menyhárt Éva sokac népdalokat énekel
- 15.00: a Duna-parti Millenniumi Emlékműnél táncsoporthoz, zenekarok és busócsoporthoz bemutatói
- kb. 15.30: a főtéri szabadtéri színpadon (Széchenyi tér) busóavatás, polgármesteri köszöntő
- 15.30: a főutcán (Szabadság utca – Dózsa György utca) és a főtéren (Széchenyi tér) szabad farsangolás
- 16.00: a Busóudvarnál busócsoporthoz és dudások bemutatói
- 16.00: a busócsoporthoz és a horvát néptáncsoporthoz bemutatói a Széchenyi téri színpadon
- 16.50: a Duna-parton a **farsangi koporsó vízrebocsátása** a kompról a Bődönhajós csoport közreműködésével
- 17.20: a Széchenyi téren a Mohácsi Tamburaiskola összevont zenekara mohácsi népzeneét játszik
- 17.30: a Széchenyi téren **máglyagyújtás** – busók körtánca
- 19.00: a Duna Irodaházban **tánc a busókkal**, zene: Center Band (belépődíjas! – 1.000,-Ft)
- 21.00: a Schneider Művészeti Iskola (Vörösmarty u. 3.) nagytermében műsoros **Sokac-bál**, zene: Poklade, közreműködik a Mohács Táncgyűttes és a Tanac Táncgyűttes (belépődíjas! – 2.000,-Ft)

Március 03. (hétfő):

- 13.00: a Sokac-körben (Táncsics utca) Kersics Anka emléktáblájának megkoszorúzása, énekel Gráf Vivien, kíséri a Sokadija zenekar, majd a busók hagyományos házról-házra járása a Kóló téren és a környező utcákban

Március 04. – Húshagyókedd:

- 14.30: a Kóló téren gyülekező
- 15.00: **busócsoporthoz indulása a főutca érintésével a főtérről**
- 15.45: „**Busókép**” a Városháza lépcsőjén, majd **szabad farsangolás** a város utcáin
- 16.30: a főtéri (Széchenyi tér) színpadon a Zora Néptáncgyűttes műsora

- 17.00: a főtéri (Széchenyi tér) színpadon Menyhárt Éva sokac népdalokat énekel
- 17:40: élő tamburazene a színpadról a város tamburásainak közreműködésével
- 18.00: a Széchenyi téren **máglyagyújtás – koporsóégetés** a Busó Club busócsoporthoz közreműködésével⁵⁸

⁵⁸ <http://www.mohacsibusojaras.hu/?c=1&dn=1> „A mohácsi busójárás hivatalos oldala” Busójárás 2014 programja

Kérdőív kérdései

1. Lakóhelyének irányítószáma
2. Életkora:
 - ☐ 0-9
 - ☐ 10-19
 - ☐ 20-29
 - ☐ 30-39
 - ☐ 40-49
 - ☐ 50-59
 - ☐ 60+
3. Járt már a mohácsi busójáráson?
 - ☐ igen
 - ☐ nem
4. Tervezi, hogy részt vesz a mohácsi busójáráson?
 - ☐ igen
 - ☐ nem
 - ☐ még nem tudom
5. Mesélt már külföldi ismerősének a mohácsi busójárásról?
 - ☐ igen
 - ☐ nem
 - ☐ nincsenek külföldi ismerőseim
6. Hallott már az UNESCO Szellemi kulturális örökség programjáról?
 - ☐ igen
 - ☐ nem
7. Ön szerint hány magyar elem van Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listáján?
8. Ön szerint mennyire fontos tájékozottnak lenni az ország kulturális örökségeit illetően?
 - ☐ Nagyon fontosnak tartom, az alapműveltség része.
 - ☐ Többé-kevésbé fontos.
 - ☐ Egyáltalán nem fontos.⁵⁹

⁵⁹ www.ripet.hu

**Interjú Hegedűs Emesével, a mohácsi busójárás egyik szervezőjével
(2014.03.26.)**

1. Ha anyagi támogatással nem is jár, de jelent valamilyen egyéb támogatást/védelmet, hogy a busójárás rajta van az UNESCO listáján?

Nem kapunk támogatást az UNESCO-tól. A logójukat használhatjuk a rendezvényhez kapcsolódó szóróanyagokon, prospektusokon, honlapon stb. A logóhasználati engedélyt minden évben a rendezvény előtt engedélyeztetnünk kell.

2. Mit vártak a listára való felkerüléstől?

Megtiszteltetést jelentett számunkra, hogy téltemető-tavaszköszöntő népszokásunkat felvették Az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára. Ezt az elismerést még inkább fokozta, hogy Magyarországról elsőként kerültünk fel erre a listára.

3. Rendelkeznek turisztikai adatokkal az elmúlt öt évből, és 2009 előttről (főleg a programra látogató külföldiek számát illetően)?

Pontos adataink nincsenek. Tapasztalataink alapján elmondható, hogy a busójárásra érkező turisták száma évről-évre nő. Nemcsak európai országokból, hanem Ázsia több országából és az Egyesült Államokból is érkeznek hozzánk.

4. Ön szerint hogy lehetne népszerűsíteni a busójárást a külföldiek körében? Önök tesznek ilyen irányú intézkedéseket (pl. reklámok)?

A busójárást nem kell jobban népszerűsíteni, hiszen az UNESCO-s cím elérésével úgymond „eladja magát” a rendezvény. Ez azt jelenti, hogy a farsang időszakában mind a hazai, mind a külföldi sajtó foglalkozik rendezvényünkkel külön hirdetések nélkül is. Természetesen azért reklámozzuk a rendezvényt a hazai média bevonásával.

**Interjú Kovácsné Bokor Erikával, Mohács alpolgármesterével
(2014. 04. 07.)**

1. Ha anyagi támogatással nem is jár, de jelent valamilyen egyéb támogatást, hogy a busójárás rajta van az UNESCO listáján?

Támogatást külön nem jelent, de pályázatok során – és minden évben vannak kulturális pályázatok – a busójárás elbírálásánál sokat számít, mert eddig ha pályáztunk, mindig részesültünk támogatásban. Használhatjuk az UNESCO védjegyét plakátjainkon és szórólapjainkon, a logó használatát engedélyezni kell.

2. Mit vártak a listára való felkerüléstől?

Mindenféleképpen nagyobb ismertséget és azt, hogy többen látogassanak el a busójárásra, ami szerintünk meg is történt.

3. Vannak esetleg turisztikai adataik az elmúlt 5 évből, és 2009 előttről? (főleg a programra látogató külföldiek számát illetően)

Ez nehéz kérdés, eddig sem voltak pontos adataink és most is csak becsléseink vannak. Még soha nem történt meg a busójárás több száz éves történetében, hogy valaki megszámolta volna a résztvevők számát. Érzékelhetően többen vannak, amiben látványos változás van és ezt minden mohácsi alá tudja támasztani, hogy 2009 előtt a legtöbb vendég vasárnap érkezett, de a cím elnyerését követően mind a 6 nap folyamán megnőtt a látogatók száma, főleg pénteken, szombaton és vasárnap. Idén vasárnap rengetegen voltak, a látogatók számát 80 ezerre becsülték.

A hétvégére érkezők több napot töltenek itt, Mohácson, Pécsen, Villányban, Harkányon és Siklóson és a környező falvakban szállnak meg, igénybe veszik a falusi turizmus által kínált vendégházakat, turistaházakat, ezek ilyenkor mind foglaltak.

4. Ön szerint hogy lehetne népszerűsíteni a busójárást a külföldiek körében? Önök tesznek ilyen irányú intézkedéseket? (pl. reklámok stb.)

Igen, utazási kiállításokra utazunk, többnyelvű – magyar, angol, német nyelvű – kiadványokat biztosítunk a külföldieknek.

Jövő hónapban Németországba utazik a Tourinform irodánk, oda német nyelvű kiadványokat viszünk.

Törekszünk arra, hogy testvérvárosaink nyelvén is jelentessünk meg kiadványokat, van török, francia, román, lengyel, horvát testvérvárosunk.

5. Ön szerint növekszik a busójárásra látogatók közt a fiatalok aránya? (mert a Szellemi Kulturális Örökség program célcsoportját elsősorban a fiatalok alkotják, nekik kell megőrizni és tovább örökíteni ezeket az örökségeket)

Szerintem igen. A mohácsi fiatalok közt egyre népszerűbb, egyre többen öltöznek be. Apáról fiúra száll a hagyomány őrzése és egyre fiatalabbak gyerekek is szeretnének beöltözni, busó maszkot és ruhát viselni.

Térkép a busójárás helyszíneiről

Forrás: <http://www.mohacsibusojaras.hu/upload/images/T2.jpg> 2014. 04. 09. 9:50

Mohácsi busójárás időpontjai

Az elmúlt 11 évben az alábbi időpontokban zajlott a mohácsi busójárás:

2004. február 19- február 21.

2005. február 3- február 8.

2006. február 23- február 28.

2007. február 15- február 20.

2008. január 1- február 5.

2009. február 19- február 24.

2010. február 11- február 16.

2011. március 3- március 8.

2012. február 16- február 21.

2013. február 7- február 12.

2014. február 28- március 4.

A 2015-ös évi mohácsi busójárás időpontja:

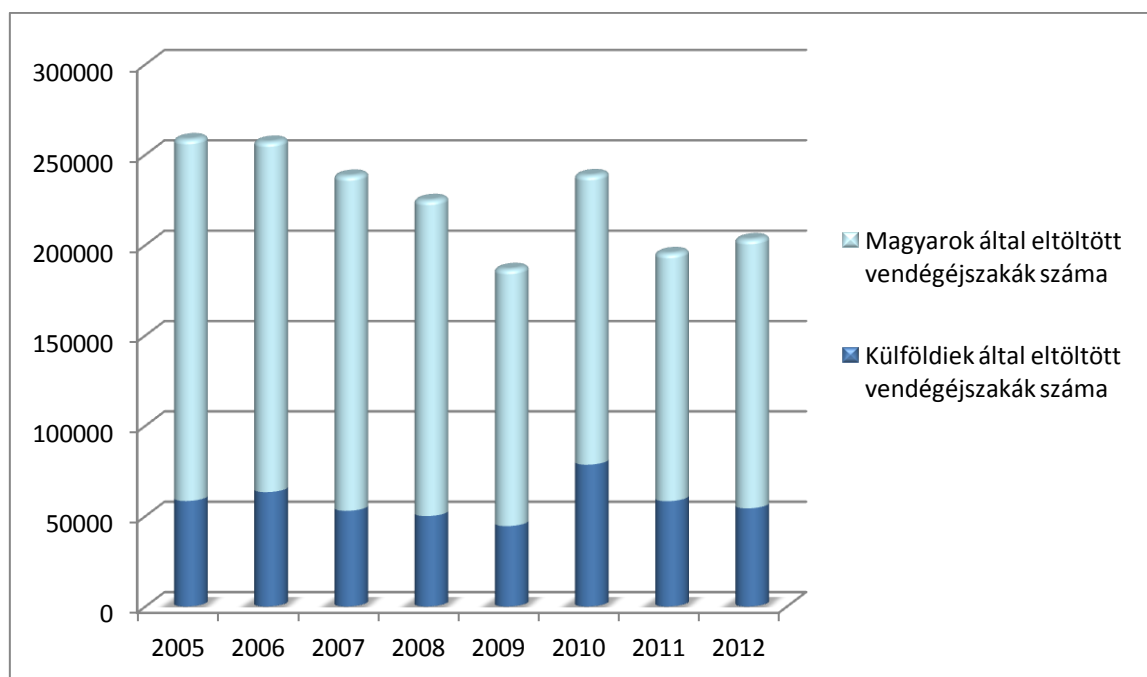
2015. február 12- február 17.

Pécs kereskedelmi szálláshelyeire vonatkozó adatok

	Kereskedelmi szálláshelyek egységeinek száma (db)	Vendégek száma összesen	Külföldi vendégek száma	Vendégéjszakák száma összesen	Külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma
2005	57	140775	27830	258478	58429
2006	55	138109	29155	257068	63325
2007	54	129775	26052	238298	52979
2008	54	122426	23200	224829	50080
2009	48	98663	20122	186634	44520
2010	47	124301	34740	238575	78499
2011	52	99093	24729	195425	58322
2012	51	101509	24069	203138	54349

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2014

A magyarok és külföldiek által eltöltött vendégéjszakák számát mutató táblázat

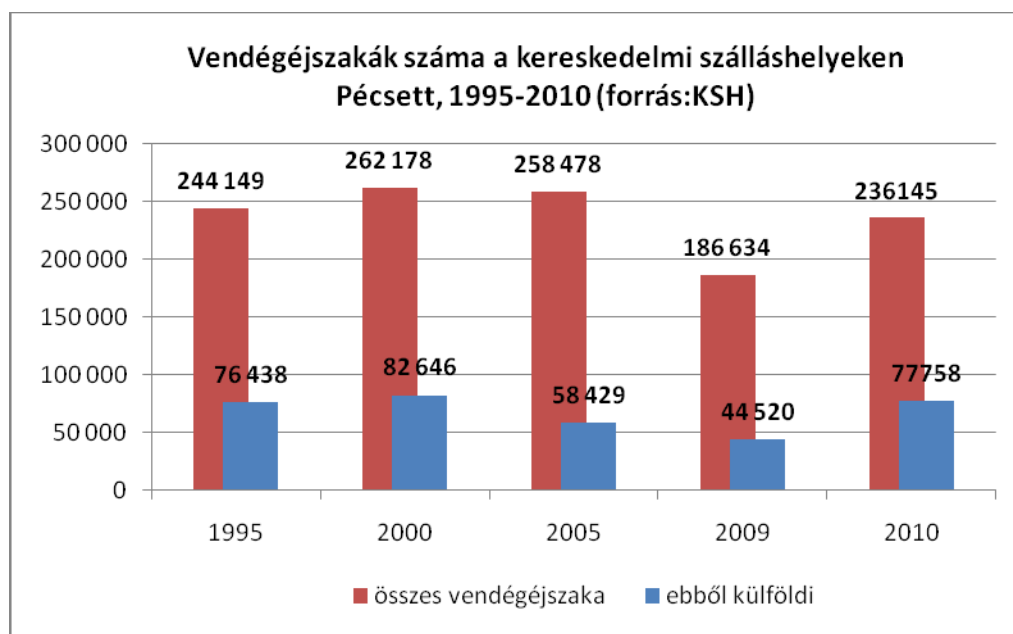
Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2014

Pécs Megyei Jogú Város

Integrált Városfejlesztési Stratégia

2.2.2.5 Turizmus bemutatása

Annak ellenére, hogy a Dél-dunántúli turisztikai régió (melynek a Balaton déli partja nem része) csupán a Tisza-tó kicsiny régióját és a Közép-Dunántúlt előzi meg a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák tekintetében, központja Pécs országosan jelentős turisztikai célpontnak tekinthető.

12. ábra: Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken Pécsett, 1995-2010 (forrás:KSH)

A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák alakulását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy Pécs nem tudta erősíteni turisztikai potenciálját az elmúlt 25 évben.

2005 óta Pécs nincs benne az első 10 leglátogatottabb magyar városban. Ennek legfőbb oka, hogy a belföldi turisták egyre inkább a fürdőhelyekkel rendelkező desztinációkat részesítették előnyben és a rendszerváltást követően fokozatosan csökkent a külföldi turisták száma, ezt csak felerősítette a délszláv válság Pécsett. A gazdasági válság tovább gyengítette a város pozíciót. A 2010-es EKF programév jó eredményeket hozott, különösen a külföldi vendégéjszakák tekintetében, remélhetőleg hosszú távon képes lesz egy kulturális értékeken alapuló fenntartható fejlődést biztosítani a most megszerzett pozíció. Ehhez azonban arra lenne szükség, hogy a turizmusmarketing terén a város és az öt képviselő desztinációmenedzsment és marketing-szervezetek továbbra is magasan tartsák a mércét. Ennek ellentmond a város meggyengült pénzügyi helyzete, azonban ebben a helyzetben is figyelembe kell venni, hogy a turizmus az egyik legérzékenyebb ágazat a marketing tekintetében.

Az idei év (2011) első három hónapjában azonban érezhetően visszaesett a város iránti érdeklődés: a határon túlról 21%-kal kevesebben, mindössze 2,8 ezren érkeztek, a vendégéjszakák száma 19%-kal, 6,3 ezerre apadt. Pécsre 14 ezer belföldi vendég látogatott el, a szállásfoglalások száma 23,5 ezerre esett vissza. Volumenében előbbi 4, utóbbi 8%-kal maradt el az előző év hasonló időszakától.⁶⁰

A város számos országos és nemzetközi szintű vonzerővel rendelkezik (ókeresztény sírkamrák, középkori épületek és török emlékek, művészeti és egyéb kulturális események, konferenciák), amelyeket jól egészítenek ki a regionális szintű vonzerők (állatkert, Mecsextrem Park, múzeumok, fesztiválok). Hátránynak tekinthető a természetes vízpart, a gyógy és termálvíz és az erre épülő szolgáltatások hiánya.

A város légi, vasúti és közúti megközelítése is kívánni valót hagy maga után, annak ellenére, hogy az M6/M60-as autópálya megépülése javított a helyzeten. A látnivalók többségét magába foglaló belváros megközelítése, a turisták számára biztosított speciális közlekedési lehetőségek biztosítása nem megfelelően megoldott. A szálláshelyek nagy számban állnak rendelkezésre, azonban a kínálat minősége nem felel meg az igényeknek, még mindig kevés a minőségi szálláshely, a tervezett és EU-pályázaton elnyert szállodaépítéseknek csak a töredéke valósult meg.

A városban a turizmusirányítási és információs rendszer nem megfelelően kiépült, hiányzik a szolgáltatók és a tevékenységüket támogató szervezetek közötti együttműködés.

Az erre való törekvés az EKF programév és a turisztikai desztináció menedzsment szervezet tevékenysége folytán már érzékelhető. A kiegészítő szolgáltatások (vendéglátás, ajándéktárgyak, szolgáltatások) széles körben és megfelelő minőségben állnak rendelkezésre, de ezen a területen is számos hiányosságot szükséges pótolni (pl: fürdő, wellness, sport, kerékpárkölcsonzés, speciális étkezési igények kielégítése).

Jelentős előrelépésként kell értékelni, hogy az EKF keretében megvalósult beruházások és maga az EKF-évad jelentősen javították a város imázsát. A közterek és parkok kulcsprojekt keretében megvalósult közterület-fejlesztés eredményeként egyértelmű és általános lett a látogatók azon véleménye, hogy Pécs nemcsak magyar, hanem európai és világviszonylatban is feliratkozott a legszebb, legvonzóbb városok listájára, s támogatja ezt a véleményt az új kulturális objektumok színvonalas programkínálata is. Alátámasztja ezt a véleményt, hogy ez évben már több rangos nemzetközi (sport)rendezvényt sikerült a városba hozni, melyek jelentős vendégforgalmat generálnak. Ez egyértelműen az EKF és a városdiplomáciai munka hozadékának tekinthető, erősítendő irány. Mégis fontos hangsúlyozni, hogy a marketing hívja fel a figyelmet a vonzerőkre és a mégoly vonzó környezethez nyújtott szolgáltatások adják a turizmus tartalmát, valamint az egyszer már elért eredmények pusztán tartásához is jelentős erőfeszítésekre van szükség.

E tekintetben a városon belüli kommunikáció és PR terén fontos feladatnak tűnik a turizmusban érintett vállalkozások meggyőzése és bevonása a marketing és a programszervezés munkájába és finanszírozásába, mivel -különösen válság-időszakban- a város nem lehet képes egyedüli finanszírozóként helytállni. A rendkívül költségigényes marketing hatékonyságának fokozása érdekében a tudatos, az intézményi mellett a civil valamint az üzleti szférát is bevonó kapcsolatépítés sikeres modell lehet.

⁶⁰ KSH, Statisztikai tájékoztató – Baranya megye, 2011/1

Pécsett megalakult a helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezet (TDM), amely a helyi turizmus szereplőit igyekszik összefogni és elsősorban marketing területen képviselni.

Fontos lenne, hogy egy nemzetközi léptékben is releváns térségi desztináció kialakítása irányában történjenek erőfeszítések. Ennek érdekében hagyományos és az utóbbi években megerősödő turisztikai desztinációkkal (Bikal-Orfű, Siklós-Harkány-Villány-Mohács) közösen lehetne a turizmus fejlesztés irányát meghatározni.

A turisztikai hagyományok, a tradicionális vonzerők és regionális szinten megfelelő szolgáltatások ellenére a gazdasági recesszió és az erős verseny következtében fennáll a veszélye, hogy a dinamikusan átalakuló ágazatban nem sikerül javítani sőt megtartani sem a város pozícióját és rövid emelkedés után újra lejtmenet következik. Ennek megelőzése érdekében szükséges felhasználni a sikeres akciók tapasztalatait.

Pécs Megyei Jogú Város
Integrált Városfejlesztési Stratégia

3.2.1.3 A város turisztikai potenciáljának erősítése, elsősorban a kulturális értékekre alapozva

Pécs turisztikai pozíciójának alapja a város kulturális öröksége, nemzetközi ismertsége és elismertsége. A legerősebb vonzerők az épített örökség látványos és egyedi elemei és a - szellemi örökségen alapuló kulturális események, kiállítások, fesztiválok. Jelentős előrelépés, hogy Pécs neve hazai és nemzetközi, elsősorban interregionális viszonylatban erősen kapcsolható a kultúrához. Ez a megkülönböztethetőség alapját is jelentheti, a további imázsépítés folyamán. A Európa Kulturális Fővárosa cím elnyerése kapcsán megvalósult nagyberuházások olyan világszínvonalú kulturális infrastruktúra kiépülését eredményezték, amely megfelelő üzemeltetéssel és a turisztikai szempontok figyelembevételével jelentős vonzerő növekedést eredményezhetnek. Kiemelt jelentősége van a Zsolnay Kulturális Negyednek, amely egyediségének és az egykor világhírű márka marketing potenciáljának felhasználásával erős vonzerővé képes válni.

A helyzetelemzés rámutat, hogy a hazai turisztikai desztinációk közül az utóbbi években a fürdővárosok dominanciája érvényesül a vendégéjszakák számának tekintetében.

Célszerűen adódik a lépés: annak érdekében, hogy a város versenyben maradjon a leglátogatottabb desztinációkkal, fürdőkomplexumot kell létrehozni. Figyelembe véve a közelmúltban megvalósuló baranyai és országos fejlesztéseket, igazán komoly vonzerőt egy fedett aquapark megépítése jelenthet. Az országos tapasztalatok megmutatták, hogy egy ilyen létesítmény kialakítása több milliárd forintot emészt fel és önmagában mindig csak veszteségesen üzemeltethető. Az önkormányzat és cégei jelenlegi gazdasági helyzetükben ilyen beruházásba befogni és a későbbi üzemeltetés terheit felvállalni nem képesek. Így az a lehetőség marad, hogy az önkormányzat támogatja a magánberuházás keretében létrejövő, a veszteségek kompenzálása érdekében szállodakomplexummal kiegészíthető aquapark építését.

Erre elsősorban terület biztosításával, a komplexum olcsó energiával történő ellátásának segítségével, illetve különböző engedményekkel, a beruházást támogató adminisztratív eszközökkel van lehetősége. Fontos, hogy a kisebb volumenű, nem fedett aquapark nem eredményez jelentős vonzerő növekedést, valamint konkurenciájává válik a Hullámfürdőnek és az orfűi aquaparknak további veszteségeket okozva valamennyi félnek.

Ilyen léptékű fejlesztés csak a kulturális vonzerőkhöz jól igazodva, a Balokány fürdő vagy a török és római fürdőkultúrát felidéző fürdő, képes attrakcióként megjelenni.

Érdemes azonban azon elgondolkozni, hogy nem lenne-e inkább kézenfekvőbb a meglévő és közelmúltban jelentős beruházások révén tovább erősödő vonzerők szintjére emelni a turisztikai szolgáltatások és a kiegészítő infrastruktúra színvonalát. Szükséges a turisztikai termékek komplexitásának növelése, konkrét tematikára és célcsoportra épülő, egységes vonzerő és szolgáltatásfejlesztéssel.

A szálláshelyek tekintetében elsősorban a nagyméretű négycsillagos wellness szálloda hiányzik a kínálatból, ilyen létesítését célszerű az önkormányzatnak támogatni. Fontos lenne szorgalmazni a Nádor-Palatinus szálloda komplexum megvalósulását, ami a városi turizmus célcsoportja számára biztosíthatna vonzó szálláshelyet.

A turisták számára kialakított kulturális programok jelenthetik a jövőbeni szolgáltatásfejlesztés legfontosabb területét, itt a kialakított infrastruktúrára alapozva egy

változatos, folyamatosan megújuló egész éves programkínálat létrehozása lehet a cél. Fontos, hogy ezek a programok a városban tartózkodó vendégeket megmozgassák, és megfelelő információs csatornákon keresztül időben tudomást szerezzenek róluk. A sport és rekreáció területén érhet el a város jelentős fejlődést, a Mecsekoldal ilyen célú fejlesztése és a természetjárás, ökoturisztikai szolgáltatások kialakítása még jelentős potenciált hordoz. Az alpinfrasztruktúra tekintetében a nyilvános illemhelyek számának és minőségének emelése, a turisták számára kialakított közlekedési formák fejlesztése és a hatékony információs rendszer kiépítése terén vannak feladatok.

Kíváncsú lenne, a turisztikai marketing erősítése, a helyi TDM szervezet munkájának széles körű támogatottságának elérése az ágazat szereplői részéről: meg kellene teremteni a város különböző turizmusban érintett szereplőinek egységes, integrált és koordinált marketingtevékenységét. Fontos lenne, hogy egy nemzetközi léptékben is releváns térségi desztináció kialakítása irányában történjenek erőfeszítések. Ennek érdekében a hagyományos és az utóbbi években megerősödő turisztikai desztinációkkal (Bikal-Orfű, Siklós-Harkány-Villány-Mohács) közösen lehetne a turizmus fejlesztés és marketing irányát meghatározni.